

آمار، نامه و تحلیل عملکرد صنعت طیور در سال ۱۴۰۲

فدراسیون طیور ایران
Iranian Poultry Federation

عنوان: آمارنامه و تحلیل عملکرد صنعت طیور در سال ۱۴۰۲

صاحب امتیاز: فدراسیون طیور ایران

طراحی جلد و صفحه‌آرایی: کانون آگهی و تبلیغات ساده رنگ

آدرس: تهران، خیابان ستارخان، خیابان باقرخان، پلاک ۷۰، واحد ۴ تلفن: ۰۲۱۶۶۵۶۲۴۴۰

کلیه حقوق مادی و معنوی این تحلیل برای فدراسیون طیور ایران محفوظ می‌باشد.

فهرست

۵.....	معرفی فدراسیون و اعضای پیوسته فدراسیون طیورایران تا پایان سال ۱۴۰۲.....
۹.....	پیش‌گفتار.....
۱۱.....	رویکردها و شاخص‌های سند برنامه ملی ۵ ساله صنعت طیور (تولید تا عرضه).....
۱۵.....	اطلاعات اقتصادی حاکم بر صنعت طیور در سال ۱۴۰۲.....

فصل ۱:

۱۹	آمارنامه و تحلیل عملکردی نهاده‌های پیش‌نیازی مصرفی در صنعت طیور در سال ۱۴۰۲.....
----------	--

فصل ۲:

۳۱.....	تحلیل وضعیت جوجه ریزی، تولید گوشت مرغ و بازار داخلی و صادرات آن.....
---------	--

فصل ۳:

۴۵.....	تحلیل وضعیت جوجه ریزی، تولید تخم مرغ و بازار داخلی و صادرات آن.....
---------	---

فدراسیون طیور ایران

معرفی فدراسیون و اعضای آن:

این فدراسیون ابتدا در سال ۱۳۸۸ در اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران بنام «انجمن صنایع طیور ایران» ثبت ولی از آنجاییکه تعدد تشکلهای صنفی و بدنبال آن تعدد نظرات و تحلیل‌های ناشی از تشکلهای موازی در یک موضوع یا محصول خاص در صنعت طیور زالش آفرین بوده و اساسنامه انجمن صنایع و ترکیب اعضای آن پوشش‌دهنده موضوع نبود، لذا بنابر ضرورت فعالیت جدی یک تشکل بالادستی فراگیر و یکپارچه در صنعت طیور ایران «انجمن ملی طیور ایران» مرکب از کلیه تشکلهای صنفی معتبر و ذیصلاح حوزه‌های مختلف صنعت مرغداری ایران در مجموعه کلان زنجیره ارزش از نهادهای تولید (نهادهای خوراک، دارو، افزودنی‌ها و واکسن) تا تولید گوشت مرغ و تخم مرغ، صنایع خدماتی، تبدیلی و مدیریت بازار توزیع و عرضه محصولات طیور در داخل، صادرات و سایر امور مرتبط بعنوان پارلمان صنعت طیور ایران که مسئولیت صیانت از حقوق تمامی حلقه‌ها راعهده‌دار است رسماً از آبان سال ۱۳۹۷ در اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران در قالب تشکل بالادستی به ثبت رسیده و فعالیت نمود که در مهرماه ۱۴۰۰ بنا بر ارتقای جایگاه تشکلی در قالب یک تشکل ملی فراگیر و بالادستی تحت عنوان «فدراسیون طیور ایران» تطبیق داده شده و ادامه فعالیت می‌دهد.

اهداف:

- ۱- تدوین برنامه جامع صنعت طیور کشور در قالب برنامه‌های توسعه کشور،
- ۲- ایجاد وحدت رویه در دیدگاه‌های کلان زنجیره ارزش صنعت،
- ۳- هماهنگی، یکپارچگی و هم‌صدایی استاندارد شده برای مواجهه با چالش‌ها،
- ۴- تبیین برنامه‌ها نزد سیاستگذاران و برنامه‌ریزان ملی بصورت متمرکز و جلوگیری از هرگونه ناهماهنگی و تزلزل در موضع‌گیریهای صنفی زنجیره ارزش صنعت طیور

وظایف:

- ۱- ایجاد یک مرکزیت واحد اداره کننده ملی در صنعت طیور کشور.
- ۲- ایجاد هماهنگی بین مدیران و صاحبان صنعت مرغداری با دستگاههای اجرایی و سیاستگذار و کاستن از اعمال تصدی

اجرائی آنها در صنعت طیور کشور.

۳- تعیین خط مشی حاکم بر تنظیم امور صنعت و بازار طیور از لحاظ تولید، واردات، توزیع و صادرات بمنظور دستیابی به یک نظام تنظیم کننده مستقل در راستای اجرای سیاستهای کلی و اهداف برنامه‌های توسعه مرتبط با صنعت طیور کشور.

۴- اعتلای صنعت طیور کشور از طریق ارتقاء سطح بهداشت و بهبود کیفیت و بازده تولیدات به‌منظور توسعه دامنه تولید و افزایش ضریب امنیت غذایی در کشور.

۵- ایجاد نهادهای متمرکز برای حمایت از استفاده و گسترش فن‌آوری‌های روز به‌منظور افزایش استانداردها در هر یک از فعالیتهای و نیز فن‌آوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی داخلی صنعت طیور کشور.

۶- تنظیم روابط بین ذی‌نفعان استراتژیک در صنعت طیور کشور و رفع هر گونه انحصار در تولید، بازار محصولات و بازار عوامل تولید.

۷- ایجاد ساختار مناسب ارتباطی و تشکیلاتی بمنظور هماهنگ نمودن منافع و اهداف تولیدکنندگان و واردکنندگان با اهداف ملی و مصرف‌کنندگان، افزایش قدرت رقابت داخلی و خارجی، کاهش هزینه‌های تولید و توزیع، رفع رقابت‌های منفی بخش خصوصی و دولتی، رفع تضاد منافع تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان و ایجاد تعادل در تعامل سازنده بین آنها.

۸- تشویق ارتقاء کارائی در حوزه‌های تولید، واردات، توزیع، صادرات و مصرف.

۹- تشویق مشارکت بیشتر سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی در بازار و توسعه کمی و کیفی صنعت طیور کشور و هدایت آنان به سمت فعالیتهای مختلف بالا و پائین دستی این صنعت.

۱۰- تامین و حفظ حقوق صنفی اعضاء و کمک به تداوم توسعه و تحکیم صنعت طیور کشور.

۱۱- ایجاد تعادل و تنظیم بازار از طریق هماهنگی در رده‌های مختلف تولید توسط اهرم‌های لازم جهت تثبیت قیمتها.

۱۲- تشکیل سمینارها و نمایشگاه‌ها و ارتقاء سطح دانش عمومی و حمایت از فارغ التحصیلان رشته‌های مرتبط و بازآموزی نیروهای شاغل از طریق توسعه امور آموزشی و تحقیقاتی در صنعت طیور کشور.

۱۳- حل اختلاف بین صنف‌های مرتبط با صنعت مرغداری کشور و همچنین بین اعضاء در صورت بروز اختلاف.

۱۴- سازماندهی تولیدکنندگان و جلب حمایت موثر دولت از آنها با استفاده از فن‌آوری ارتباطات و اطلاعات به‌عنوان تنظیم‌کننده و تامین‌کننده نیاز برای هر قسمت از فرآیند تولید به همراه طراحی مکانیزم‌های تنظیم بازار.

۱۵- صدور مجوزهای لازم در چارچوب قوانین و مقررات در حوزه‌های تولید، توزیع، واردات و صادرات صنعت طیور کشور و اتخاذ و ایجاد رویه‌های ضروری و تعیین و تدوین مقررات برای تحقق این اهداف.

- انجام سایر اقداماتی که برای نیل به اهداف یاد شده و یا در ارتباط با آنها ضرورت می‌یابد.

تشکل‌های عضو فدراسیون طیور ایران

پیش‌گفتار

حداقل ۶۹ سال از اولین روزهای شروع مرغداری صنعتی در ایران (سال ۱۳۳۴) می‌گذرد و مروری بر دست‌نوشته‌های باقیمانده از این سالها و نگاهی به دستاوردهای این صنعت عظیم تماماً حاکی از آن است که گرچه رشدهای فیزیکی قابل توجهی طی این سالها رخ داده است ولی برای آن نیز به دلیل ضعف برنامه‌ریزی چه در بخش صنفی و چه دولتی همواره بی‌برنامه‌گی و روزمرگی به شکل بسیار آسیب‌رسان و بعضاً ناامید‌کننده در جریان است و در این بین بخش صنفی که نزدیک به ۹۸ درصد اساس سرمایه‌گذاری را به‌عهده داشته و مالک آن است برای سرمایه خود تاکنون هیچ‌گونه برنامه معین و رویکرد آینده‌نگری را ترسیم نکرده و برای سرمایه‌گذاران جدید نیز دورنما و تابلوی مشخصی که با آگاهی درست در زنجیره ارزش این صنعت وارد شوند، وجود ندارد در حالی که هدف‌های کلان کشور برای کاهش وابستگی اقتصاد کشور به درآمدهای نفتی، توسعه صادرات غیرنفتی، آزادسازی اقتصادی و خصوصی‌سازی به معنای واقعی و اهمیت سلامت جامعه با تکیه بر تامین پروتئین مورد نیاز بخصوص از محل تامین پروتئین حاصل از گوشت مرغ و تخم مرغ ایجاب می‌نماید در شرایطی که تقریباً تمام سرمایه‌گذاری صنعت طیور مربوط به بخش خصوصی است لذا در تمام حلقه‌ها و در تمام سطوح سرمایه‌گذاری (خرد و کلان) از راهبردها و ارتباط بین اهداف تعیین شده و راهبردهای تبیین شده آگاهی کافی داشته و در آن مشارکت نمایند.

نکته دیگر اینکه، بی‌ثباتی سیاسی و اقتصادی کشور طی سالهای بعد از انقلاب علی‌رغم رشد کمی قابل توجه در صنعت طیور کشور آثار قابل اعتمادی را برای امید بخشی کافی در جهت توسعه پایدار صنعت طیور فراهم نیاورده و در نتیجه ضرورت تدوین یک برنامه مشخص که در دسترس همگان بوده و مسیر بازسازی، نوسازی و تجهیز، استراتژی گسترش و سرمایه‌گذاریهای جدید و هماهنگی با رخدادهای بازار داخلی و صادراتی را مشخص کند، بیش از پیش احساس می‌شود.

ضرورت رشد اقتصادی دانایی محور و در تعامل با اقتصاد جهانی، آمایش و توازن کشوری و منطقه‌ای، امنیت سرمایه‌گذاری و رشد متوازن مبتنی بر آن در جهت توسعه پایدار و رقابت‌پذیر با ترسیم الگوی بومی ولی منطبق با دانش نوین جهانی برای تحقق جهش بلند اقتصادی و اجتماعی، اطلاعات ناقص یا مخفی مانده از دسترسی کلیه کاربران ذینفع، به روز نبودن اسناد پشتیبان برای هر گونه برنامه‌ریزی کوتاه و بلند مدت که فقط در کشورهای دولتی وجود داشته‌اند و هیچگاه در دسترس نبودند، فقدان اعداد، ارقام و جداول کمی، ناهماهنگی میان تکالیف دولتی با منابع در دسترس، نامشخص بودن قطعی اطلاعات و آمار، تداخلات آماری و معیارهای محاسباتی در بخش‌های مختلف صنعت، نامشخص بودن استراتژی و راهبردهای توسعه‌ای

زیرساختی، ضرورت نگاه به تحلیل‌های مربوط به عملکرد صنعت در حداقل یک دهه گذشته و ... فدراسیون طیور ایران را بر آن داشت که بعنوان اولین و مهمترین مأموریت راهبردی خود تدوین سند برنامه ملی ۵ ساله صنعت طیور ایران را آغاز و با ورود به جزئیات مورد نیاز برای تدوین یک برنامه هدفدار با دورنمای بسیار والا و عظیم و با انجام یکسان‌سازی تمامی اطلاعات و دانسته‌های موجود در صنعت طیور کشور و با یاری، همکاری و همفکری تمام تشکلهای عضو فدراسیون، مشاورین و صاحب‌نظران حوزه صنعت طیور علاوه بر مشخص کردن خطوط اساسی و اصول کلی این برنامه، تمامی جزئیات کلان برای تأمین، پشتیبانی و توزیع نهاده‌های خوراک، واکسن‌ها، ابعاد مختلف حوزه تولید از مرغ لاین و اجداد تا تولید محصول گوشت مرغ و تخم مرغ و در نهایت حوزه‌های آماده‌سازی، فراوری و توزیع و عرضه محصول را در این برنامه به رشته تحریر درآورد. لازم بذکر است که برای دستیابی به بهترین معیارهای عملکردی صنعت و ایجاد وحدت رویه در کاربرد معیارها در محاسبات، یک روش شبیه‌ساز برای بخش‌های جداگانه تولید گوشت مرغ و تخم مرغ طراحی و با قراردادن اعداد استاندارد و عملیاتی واقعی عملکرد صنعت، اعداد استخراجی برای ۵ ساله صنعت در جداول برنامه قرارداد شده.

پر واضح است که برنامه‌ریزی، یک نوآوری در نظام تدبیر است که برای تنظیم عالمانه و آگاهانه اقتصاد و اجتناب از سلیقه‌گرایی و اداره دلخواه و بدون نقشه امور تهیه می‌شود و ضمن آن هدفهایی اولویت دارد که احاد جمعیت شاغل در این صنعت را به سطح مطلوبی از رفاه مادی و معنوی در مدت زمانی مشخص برساند و در آن اولویت‌بندی امور، شناسایی امکانات موجود مادی و معنوی و احاطه داشتن بر مشکلات موجود بر سر راه تحقق اولویت‌ها، استفاده از تمام ظرفیتهای انسانی و قانونی و انتخاب اهدافی امکانپذیر که لازمه موفقیت می‌باشد به‌خوبی دیده شده باشد.

در این راستا بررسی عملکرد صنعت طیور در سال‌های برنامه و بررسی نقاط ضعف و قوت آن در موفقیت‌های حاصل شده و یا عقب‌ماندگی‌های این برنامه ناشی از عوامل متعدد خصوصی و دولتی می‌تواند راهگشای جلوگیری از تکرار اشتباهات و تقویت موارد موفق در این حوزه‌ها باشد و در این راستا این آمارنامه و گزارش تحلیلی بر اساس مقایسه بامندرجات سند برنامه ملی ۵ ساله صنعت طیور و واقعیت‌های رخداد شده ارائه می‌شود، امید است مورد عنایت و بهره‌برداری کلیه دست‌اندرکاران دلسوز صنفی و دولتی قرار گیرد، انشالله.

سید فرزاد طلاکش

دبیر کل فدراسیون طیور ایران

مهر ۱۴۰۳

رویکردها و شاخص‌های سند برنامه ملی ۵ ساله صنعت طیور (تولید تا عرضه)

۱ سرمایه‌گذاری:

افزایش سود و بازدهی سرمایه‌گذاری در همه حلقه‌های زنجیره تامین صنعت طیور با هدف حفظ و تقویت سرمایه‌های موجود و جذب سرمایه‌های داخلی و خارجی برای بهبود:

۱.۱ زیرساخت‌های کنونی و آتی زنجیره تأمین در جهت بهبود و ثبات نسبی بازارهای داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی تولیدات ایران.

۱.۲ توسعه ظرفیت‌های منابع انسانی، منابع مدیریتی و مالکیتی زنجیره.

۱.۳ کاهش هزینه‌های تمام شده تولید در محصولات طیور و رقابت‌پذیر کردن محصولات تولیدی.

۱.۴ بهبود سرعت و سهولت تأمین نقدینگی مورد نیاز صنعت.

۱.۵ اختصاص وام‌های کم بهره برای نوسازی یا جایگزینی واحدهای فرسوده مطابق استانداردهای تدوین شده.

۱.۶ پرهیز از تخصیص تسهیلات برای هرگونه احداث جدید خارج از محدوده ظرفیت‌های مشخص شده در صنعت.

۲ بهره‌وری:

افزایش بهره‌وری تولید و بهداشت و سلامت طیور، ارتقای کیفیت و بهره‌وری محصولات تولیدی در تمام حلقه‌های زنجیره تأمین و اقتصاد کلی صنعت.

۳ تولید:

۳.۱ تغییر، بهبود و اصلاح سامانه‌ها، ساختارها و ساز و کارهای حاکم یا مؤثر بر تأمین نهاده‌ها، دارو و واکسن و افزودنی.

۳.۲ بهینه‌سازی سیستم‌های لجستیک، ترابری، انبارداری، تأمین مالی و ... در جهت کاهش مشکلات و هزینه‌های زاید، و تقویت چارچوب صنعت در شرایط نوین.

۳.۳ تغییر مراحل و سازوکارها با هدف حذف هزینه‌های زاید و زیان‌ها در همه حلقه‌های زنجیره تولید.

دولت:

همراهی، همگامی و حمایت دولت از:

۴,۱. توسعه و تدوین برنامه‌ها، راهبردها، سیاست‌ها و دستورالعمل‌های تولید بر مبنای اصول علمی و اقتصادی.

۴,۲. سیاست‌گذاری و نظارت علمی و مؤثر دولت در راستای اهداف کلان برنامه‌های بالادستی و عدم دخالت در امور اجرایی و قیمت‌گذاری و ...

۴,۳. واگذاری کامل امور غیرحاکمیتی از جمله کاربری سامانه‌های عملیاتی سماصط، بازارگاه و ... به فدراسیون طیور ایران به‌عنوان واسطه ارشد بین دولت و کلیه تشکلهای صنفی طیور.

۴,۴. حذف کامل تخصیص ارزهای یارانه‌ای، ترجیحی و ... برای همه نهاده‌ها، تجهیزات و ... در صنعت طیور.

۴,۵. حذف قیمت‌گذاری دستوری و حرکت به سمت نظام نظارت و پایش علمی.

۴,۶. حذف تحمیل و بارگذاری پسمادهای اجتماعی هزینه‌های واقعی تولیدات طیور از دوش صنعت بدلیل اجحاف در حق تولیدکنندگان و جلوگیری از تنش‌های اجتماعی کورکورانه

بازار:

۵,۱. برنامه‌ریزی تولید متناسب با فرایند عرضه و تقاضا

۵,۲. اصلاح و تغییر ساختار و سازوکارهای بازاررسانی، بازارسازی و برندسازی محصولات طیور در بازارهای داخلی و صادراتی.

۵,۳. ایجاد ثبات نسبی در بازارهای بین حلقه‌ای (نهاده‌های خوراک، نژادها، محصولات واسطه و نهایی، و ...).

۵,۴. تشویق و حمایت محصولات استاندارد طیور (از قبیل مرغ ساینز)، برندسازی و تشکیل زنجیره‌های یکپارچه افقی و عمودی (از مزرعه تا سفره).

تشکل‌ها:

۶.۱. بهبود ارتباطات و سازوکارهای تعامل تشکل‌های فعال در صنعت در قالب فدراسیون طیار ایران.

۶.۲. هماهنگی و یکپارچه‌سازی نظام تصمیم‌سازی تشکلی در جهت تقویت کلیت صنعت.

۶.۳. توسعه و ارتقای ظرفیت‌ها و توانمندی تشکلی در راستای جذب مسئولیت و وظایف و پاسخگویی متقابل.

۶.۴. تقویت ساختارها و سازوکارهای حقوقی و قانونی موجود فدراسیون طیار برای تسهیل تعاملات و همکاری بین حلقه‌ها و تشکل‌های صنعت طیار.

تجارت:

۷.۱. توسعه بازاریابی و بازاریابی منطقه‌ای و بین‌المللی محصولات صنعت.

۷.۲. آزادسازی و ضمانت صادرات، رفع دخالت‌های غیرمسئولانه موسمی‌اداری، توسعه نظام صادرات پایدار با پیش‌بینی واردات احتمالی متقابل.

۷.۳. توسعه صادرات دانش و خدمات صنعت.

۷.۴. تداوم واردات نهاده‌ها، مواد اولیه و محصولات مورد نیاز صرفاً براساس موازین علمی و اقتصادی منعطف به بهره‌وری، مزیت نسبی و اصول توسعه پایدار.

۷.۵. تدوین استانداردهای مربوط به صادرات و واردات نهاده‌ها و محصولات طیار

ساماندهی واحدهای تولیدی:

۸.۱. ساماندهی واحدهای تولیدی کوچک غیراقتصادی و در مرز خطر در همه حلقه‌های زنجیره تامین.

۸.۲. بهینه‌سازی نظام صدور و تمدید پروانه‌ها و مجوزها در راستای رویکردهای کلان برنامه جامع صنعت و جلوگیری از گسترش واحدهای فاقد بهره‌وری و توجیه اقتصادی.

ارتقای کیفی:

۹.۱. آموزش، فرهنگ‌سازی، ترویج و توانمندسازی همه حلقه‌های زنجیره تامین.

۹.۲. توسعه سامانه‌های شفافیت آمار و اطلاعات.

۹.۳. تدوین و توسعه نظام استانداردهای صنفی محصولات طیور بر مبنای معیارهای بهره‌وری اقتصادی، کیفیت بهداشتی، تقاضای بازارهای داخلی و صادراتی و منطبق با مقررات ملی و بین‌المللی.

۹.۴. حمایت از اقتصاد بخش‌ها و شرکت‌های دانش‌بنیان در جهت افزایش بهره‌وری و اشتغال.

محیط زیست و آب و انرژی:

۱۰.۱. حرکت در جهت کاهش مصرف غیرمولد آب و انرژی.

۱۰.۲. حفظ و بهبود محیط زیست متناسب با تغییرات اقلیمی.

۱۰.۳. توجه ویژه به شرایط کشور برای واردات آب مجازی در زنجیره صنعت.

۱۰.۴. استفاده از مزیت نسبی انرژی‌های فسیلی و تجدیدپذیر برای رقابت منطقه‌ای.

اطلاعات اقتصادی حاکم بر صنعت طیور در سال ۱۴۰۲

۱-۱- تورم تولید کننده محصولات طیور در سال ۱۴۰۲:

مرغ و تخم مرغ یکی از محصولات اساسی تولید پروتئین در هر خانوار بوده و با توجه به قیمت کمتر آن نسبت به دیگر انواع گوشت، سهم بیشتری از مصرف گوشت ایرانیان را به خود اختصاص داده است. از این رو بررسی تغییرات هزینه تولیدکننده آن دارای اهمیت است.

تورم تولیدکننده یکی از شاخص‌های مهم اقتصادی است که نشان می‌دهد هزینه تولید مرغ و تخم مرغ در مبدأ تولید و پیش از رسیدن به دست مصرف کننده نهائی چقدر بوده (از این شاخص به عنوان «تورم پیشران» نیز یاد شده است) چرا که افزایش قیمت تولید این محصولات، می‌تواند قیمت بازاری آن را هم بالا برد.

طبق اعلام مرکز آمار، شاخص قیمت تولیدکننده مرغداری‌های صنعتی کشور در سال ۱۴۰۲ نسبت به سال ۱۴۰۱ معادل ۵۷/۸ درصد افزایش داشته است؛ این شاخص که در تمام فصول سال ۱۴۰۲ افزایشی بوده، به عدد ۱۳۲۵/۵ رسیده است که نسبت به سال قبل آن ۵۷/۸ درصد افزایش داشته و در تمامی فصول سال ۱۴۰۲، میانگین شاخص‌های چهار فصل منتهی به فصل مورد نظر در مقایسه با همین اطلاع در سال قبل با افزایش روبه‌رو بوده است. به‌طوری‌که بیشترین تغییرات این شاخص مربوط به فصل بهار (۸۸/۷ درصد) و کمترین آن مربوط به فصل زمستان (۵۷/۸ درصد) است.

ضمناً در سال ۱۴۰۲ شاخص قیمت تولیدکننده محصولات مرغداری‌های صنعتی نسبت به سال قبل در همه استان‌ها با افزایش روبه‌رو بوده‌اند. به‌طوری‌که بیشترین درصد تغییر شاخص در این سال نسبت به سال قبل (نرخ تورم) مربوط به استان‌های اردبیل و کرمان به ترتیب با ۱۲۵/۴ و ۸۲/۱ درصد و کمترین درصد تغییر شاخص نسبت به سال قبل (نرخ تورم) مربوط به استان‌های تهران و یزد به ترتیب ۳۲/۲ و ۲۷/۲ درصد بوده است.

همچنین شواهد نشان می‌دهد که تورم ماهانه تولید مرغ و تخم مرغ در اسفندماه ۱۴۰۲ منفی شده است. این بدان معناست که تولید مرغ و تخم مرغ در اسفند نسبت به بهمن ماه ارزان‌تر شده است. نرخ نقطه ای و سالانه این شاخص نیز نسبت به بهمن ماه کمتر شده است. به بیان دقیق‌تر در اسفندماه تورم نقطه ای محصولات مرغداری‌های صنعتی به ۵۱/۸ درصد و نرخ سالانه آن نیز به ۵۷/۸ درصد رسیده است. باید توجه داشت کاهش این ارقام به معنای ارزان شدن هزینه تولید آن‌ها نیست. بلکه نشان می‌دهد که به ترتیب از سرعت رشد قیمت آن‌ها نسبت به اسفند ۱۴۰۱ و نسبت به میانگین ۱۲ ماهه این قیمت در در دوره منتهی به اسفند ۱۴۰۱ کاسته شده است.

تورم سالانه محصولات مرغداری‌های صنعتی کشور

بررسی ۷ گروه تشکیل دهنده محصولات مرغداری‌های صنعتی نشان می‌دهد که از میان این اقلام، بیشترین افزایش شاخص محصولات مرغداری‌های صنعتی کشور در این سال نسبت به سال قبل مربوط به قلم «جوجه‌ی یک روزه» (۱۰۰/۷ درصد) و کمترین افزایش مربوط به قلم «تخم مرغ خوراکی» (۲۵/۴ درصد) بوده است.

نگاهی به آخرین داده‌های منتشر شده توسط مرکز آمار ایران نشان می‌دهد که تورم ماهانه تولید محصولات مرتبط با مرغداری‌های صنعتی در اسفند ۱۴۰۲ ارزان شده و به منفی ۴/۱ درصد رسیده است. این رقم در مقایسه با بهمن ماه کاهش ۲/۱ واحد درصدی را به ثبت رسانده است.

از میان این گروه‌ها هزینه تولید «مرغ حذفی» با ثبت تورم ماهانه پیشران ۱/۶ درصدی، نسبت به بهمن ماه، بالاترین تورم ماهانه تولیدکننده ثبت شده را در اسفندماه داشته است. تولید ۶ گروه دیگر در اسفند ارزان شده و سطح تورم ماهانه آن در سطوح منفی قرار گرفته است. جوجه یکروزه با ثبت تورم منفی ۱۱/۱ درصدی، کمترین میزان این نرخ را در اسفندماه به خود اختصاص داده است.

جوجه یکروزه با ثبت تورم ۱۲۹/۲ درصدی بیشترین مقدار تورم نقطه ای تولیدکننده را در اسفندماه به ثبت رسانده است. به بیان دقیق تر در اسفند ۱۴۰۲ هزینه تولید جوجه یکروزه ۱۲۹/۲ درصدی بیشتر از اسفند ۱۴۰۱ بوده است. این نرخ در ۶ گروه دیگر کمتر از ۱۰۰ درصد بوده است. کود نیز با ثبت تورم ۲۴/۵ درصدی کمترین تورم نقطه ای تولیدکننده را در آخرین ماه ۱۴۰۲ به ثبت رسانده است.

۲-۱- مهمترین چالش‌های اقتصادی صنعت طیور در سال ۱۴۰۲ :

متأسفانه همچنان چالش‌های صنعت که در سند برنامه ۵ ساله فدراسیون طیور احصا و برای آن استراتژی برون رفت پیشنهاد شده بود، و بدلائل نامعلومی نادیده گرفته شد، پابرجا بوده و گاه اضافه تر هم شده است. این چالش‌ها دارای رئوس کلی بشرح ذیل هستند:

الف- علیرغم تمامی مزایای تولید زنجیره یکپارچه تولید گوشت مرغ در کاهش تلفات، کاهش ضریب تبدیل، کاهش طول دوره پرورش و کاهش وزن مرغ تولیدی در محدوده اقتصادی و بهداشتی و در نتیجه کاهش هزینه‌های ارزی واردات نهاده و واکسن و افزایش بهره وری به معنای کاهش قیمت تمام شده ولی بدلائل متعددی که در حوزه تصمیمات دولتی و سایر بخش‌های ذیمدخل حاکمیتی در سال ۱۴۰۲ اتفاق افتاد، حداکثر گوشت تولیدی در قالب زنجیره‌های یکپارچه از ۲۸ درصد سهم کل گوشت تولیدی تجاوز نکرد و همواره مشکلات ناشی از تولید خرده مالکی، گریبان کشور را گرفته است!!!!

ب- تولید دان دستی در مرغداری‌ها و تبعات هدر رفت منابع ملی کشور ناشی از کاهش بهره وری و هدررفت دان در مرغداری‌ها بجای استفاده از دان آماده فرموله شده و بهداشتی

ج- الزام غیر منطقی و خلاف قوانین بالادستی کشور برای جوجه ریزی از سویه آرین در مرغداری‌ها و انحراف شدید آمارهای تولیدی ناشی از آن که منجر به واردات بیشتر نهاده، واردات غیر اصولی جوجه یکروزه و گوشت مرغ تازه و منجمد به کشور گردید.

د- جوجه‌ریزی بیش از حد و بدون برنامه مبتنی بر کشش بازار داخلی و صادرات در هر دو بخش مرغ و تخم مرغ که با استمرار زیان مرغداران در مدت طولانی مواجه شده است.

ه- ناترازی واردات نهاده‌ها در ماههای مختلف سال بخصوص در موضوع تأمین کنجاله سویا

- و-** کیفیت بسیار پایین نهاده‌های تحویلی به مرغداران ناشی از ماندگاری زیاد در کشتی یا بنادر و همچنین کیفیت پایین کنجاله سویای استحصالی در داخل کشور
- ز-** قیمت گذاری دستوری و اصرار بر عدم اصلاح آن علیرغم دلایل و مستندات مستند زیان مرغداران و ضرورت اقدام اصلاحی
- ح-** مشکلات تأمین ارز برای واردات واکسن‌ها، مکمل و افزودنی‌های ضروری و بالاترکلیفی طولانی برای تعیین گروه اختصاص ارز به این اقلام
- ط-** واردات جوجه‌های یکروزه مادری و تجاری بی کیفیت که علاوه بر هدر دادن منابع ملی کشور باعث افت شدید بهره‌وری در تولید جوجه یکروزه و گوشت مرغ گردید.
- ی-** کمبود شدید نقدینگی مرغداران و سایر بخش‌های زنجیره تأمین در صنعت
- س-** واردات نهاده توسط شرکت پشتیبانی اموردام بیش از میزان تعریف شده در وظایف این شرکت برای ذخایر استراتژیک و در رقابت با بخش خصوصی، که علاوه بر تحمیل شرایط فروش کالای بی کیفیت به مرغداران، از آن بعنوان ابزار تهاثر خرید تضمینی گوشت مرغ و تخم مرغ بجای پول نقد استفاده کرده و مشکلات را اضافه تر نمود.
- ع-** واردات گوشت مرغ توسط شرکت پشتیبانی اموردام و سایر مباشرین به درخواست وزارت جهاد کشاورزی (در تضاد با سیاست همزمان دستور افزایش جوجه ریزی و واردات جوجه یکروزه مادری و تجاری) و فروش آن در بازار بر خلاف منافع مرغداران
- ف-** شناسنامه دار و بسته بندی نبودن تخم مرغ در کشور و فاصله زیاد و پراکندگی غیر منطقی قیمت مصرف کننده نسبت به نرخ واقعی علاوه بر مشکلات بهداشتی عرضه تخم مرغ فله در بازار
- ص-** عدم اجرای مصوبه تولید مرغ سائز

فصل اول:

آمارنامه و تحلیل عملکردی نهاده‌های پیش‌نیازی مصرفی در صنعت طیار در سال ۱۴۰۲:

نکات مورد توجه:

الف- نهاده‌های اصلی مورد استفاده در خوراک طیار ذرت دانه‌ای و کنجاله سویا می‌باشند که در کشور ما به لحاظ کمبود بارندگی‌ها و گستردگی مناطق خشک و کویری و فقر اقلیم، مشکل آب، خاک و تکنولوژی موجود، امکان لازم برای تأمین نیاز به این اقلام در داخل وجود نداشته و عمده تأمین آن از طریق واردات انجام می‌پذیرد.

ب- تمام کشورهای جهان علیرغم الزام به حداقل ۸۵ درصد خودکفایی تولید گوشت مرغ و تخم مرغ ولی مجبورند که نیاز کنجاله سویا و ذرت خود را صرفاً از حداکثر ۱۰ کشور برخوردار دنیا تأمین کنند و این نکته مورد توجه است که واردات این اقلام به کشورهای کم آب و فاقد اقلیم مناسب مانند ایران نه تنها اجتناب ناپذیر است بلکه بنوعی واردات آب مجازی است که علاوه بر تأمین اشتغال در حوزه پرورش طیار، از مزیت‌های نسبی امنیت غذایی در تولید محصولات طیار نیز برخوردار می‌شوند.

ج- همانند سالهای قبل بخصوص با ادامه دار شدن خشکسالی و مشکلات دولت در اجرای تعهدات خود به کشاورزان برای تسویه حساب اقلام تشویقی کشت شده مانند کلزا و مشابه آن، تولیدات داخلی این نهاده‌ها در ایران برای ذرت زیر ۲۰ درصد و در کنجاله سویا کمتر از ۱۰ درصد می‌باشد و در شرایط حاضر امکان افزایش ضریب خودکفایی بسیار دشوار می‌باشد که در سیاست‌های کلان کشور برای تأمین امنیت غذایی باید مورد توجه جدی قرار گیرد.

د- بازار کالاهای اساسی و محصولات پروتئینی کشور در ماههای مختلف سال ۱۴۰۲ همواره با اختلال عمده در جریان تأمین بموقع نهاده‌های تولید مواجه بوده و اصرار بر دخالت و رفتارهای سلیقه‌ای و غیر کارشناسی وزارت جهاد کشاورزی، منجر به تهدید امنیت غذایی کشور نیز گردیده است.

نکته مهم‌تر نیز تأکید بر رویه‌های غیر شفاف و جهت‌دار در تصمیماتی است که بعضاً اثر آنها بیشتر از محدودیت‌های ناشی از تحریم عوارض مخرب بر چرخه تأمین و تولید پروتئین مورد نیاز کشور داشته و ایجاد رانت به شکل‌های مختلف در حوزه برنامه واردات دانه و کنجاله سویا و چرخش مسیر بسمت انحصار واردات دانه که بعد از اینکه به بحران کمبود کنجاله منجر شد مجدداً همان مسیر انحصار و رانت برای کنجاله سویا به نفع همان افرادی که اولویت واردات دانه داشته و کشور را دچار بحران

کرده‌اند، باز شده و افراد واردکننده کوچک و متوسط نادیده انگاشته شده‌اند که بدنبال آن مشکلات ناشی از توزیع انحصاری برای مرغداران و کارخانجات خوراک را بدنبال آورده است.

۵- تصویب اخذ هزینه ۴ برابری انبارداری کالاهای اساسی و توقف مصوبات مربوط به ترخیص موقت درصدی نهاده‌های خوراک دامی نیز به جمع کل مشکلات اضافه شد.

و- تأخیر در اصلاح قیمت و فرآیند بروکراتیک تأمین و پرداخت مابه التفاوت واردات دانه و کنجاله سویا در مرحله تولید کالا در کنار پرداخت بیش از ۷۰ درصد (حدود ۱/۷ میلیارد دلار) سهمیه ارزی این کالا در ۴ ماهه اول سال ۱۴۰۲ حتی قبل از ورود و عرضه کالا در بازار (در حالیکه برای سایر نهاده‌های دامی و کالاهای اساسی الزام به اظهار کالا قبل از تأمین ارز می‌باشد) تنها گوشه‌ای از عوامل معلوم منجر به بحران کمبود کنجاله و کاهش چشم گیر تولید در مقاطعی از سال شد.

ز- تأخیر حداقل ۵ ماهه بانک مرکزی برای تخصیص ارز واردات در سال ۱۴۰۲ که تا سال جاری نیز همواره ادامه دارد از چالش‌های جدی واردات است که باعث حذف تعدادی از واردکنندگان کوچک و متوسط از این فعالیت شده است.

عملکرد واردات ذرت دانه ای در سال ۱۴۰۲:

۱- بر اساس پیش بینی‌های توسعه ظرفیت تولید گوشت مرغ و تخم مرغ و زنجیره تأمین آن، برای مصرف مرغداری‌ها از اجداد تا تجاری، در سال ۱۴۰۲ حداکثر ۷ میلیون تن ذرت دانه‌ای نیاز بوده است.

۲- بنا بر نیاز مجموع واحدهای دامپروری (دام، طیور و آبزیان) و مصرف صنایع غذایی تبدیلی به ذرت و با توجه به تولید حدود ۱/۲ میلیون تنی ذرت دانه‌ای در کشور، واردات آن اجتناب ناپذیر بوده و در این راستا طی سال ۱۴۰۲، علاوه بر مقادیر تولید داخلی، مقدار حدود ۱۰،۲ میلیون تن ذرت هم به ارزش ۳،۷۸۳ میلیارد دلار وارد کشور شده، که بر اساس اعلام سامانه بازارگاه وزارت جهاد کشاورزی از مجموع این مقادیر، قریب ۹/۷۷ میلیون تن آن در سال ۱۴۰۲ به مقصد مرغداری‌ها، دامداری‌ها، آبزی پروری‌ها، کارخانجات خوراک دام، طیور و آبزیان و صنایع غذایی تبدیلی با روش‌های مختلف توزیع شده و مابقی علاوه بر انبارش در مراکز فوق اشاره، در زمره ذخایر استراتژیک کشور قرار گرفته است.

۳- جدول شماره ۱ مقادیر مقایسه‌ای واردات ذرت از نظر تناژ و ارز مصرفی را نشان می‌دهد. همانگونه که از جدول استنباط می‌شود در سال ۱۴۰۲ از نظر وزنی حدود ۲۶ درصد و از نظر ارزش دلاری ۱۶ درصد بیشتر از سال ۱۴۰۱ ذرت وارد کشور شده، با این توضیح که ارزش متوسط دلاری ذرت در سال ۱۴۰۲ حدود ۳۰ دلار در تن ارزانتر از سال ۱۴۰۱ بوده است.

آمارنامه و تحلیل عملکرد صنعت طیور در سال ۱۴۰۲

ارزش دلاری واردات ذرت به تفکیک ماه در سالهای ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۲

سال	فروردین	اردیبهشت	خرداد	تیر	مرداد	شهریور	مهر	آبان	آذر	دی	بهمن	اسفند	جمع	میانگین ماهانه
۱۴۰۰	۴۴,۹۳۰,۰۰۰	۲۸۹,۳۳۹,۰۴۴	۳۰۹,۸۳۲,۰۴۵	۳۹۶,۱۳۳,۷۳۲	۱۱۱,۶۴۱,۶۶۷	۳۲۶,۵۱۱,۴۰۸	۳۳۰,۳۴۰,۲۸۲	۲۱۶,۵۴۷,۵۹۵	۲۶۸,۳۳۳,۶۳۳	۲۸۱,۳۷۵,۶۷۵	۳۱۷,۹۱۱,۲۵۵	۴۱۱,۷۹۸,۲۹۲	۳,۲۶۴,۵۷۵,۶۱۸	۲۳۰,۳۵۳,۴۹۸
۱۴۰۱	۱۳۲,۸۲۷,۰۷۹	۲۱۸,۰۷۰,۲۶۶	۲۹۶,۲۹۷,۰۰۰	۲۷۹,۸۱۸,۶۳۷	۱۷۳,۶۳۳,۹۸۲	۸۰,۵۸۳,۳۸۲	۳۴۵,۳۵۱,۵۶۳	۵۲۰,۷۲۵,۵۷۶	۳۸۵,۱۸۳,۳۶۵	۴۱۶,۹۱۲,۰۶۷	۱۶۹,۰۷۵,۸۹۰	۲۶۰,۶۲۵,۰۴۰	۳,۲۶۹,۱۰۳,۶۴۷	۲۱۸,۱۲۹,۲۹۳
۱۴۰۲	۲۳۳,۰۳۶,۲۹۲	۳۱۲,۹۸۸,۵۱۵	۴۶۵,۲۵۹,۲۰۶	۲۸۸,۶۷۸,۵۶۰	۱۹۷,۰۹۲,۷۹۸	۲۲۴,۰۹۸,۴۷۳	۲۷۹,۹۴۷,۰۱۰	۴۶۲,۶۵۱,۹۶۳	۳۲۹,۸۸۸,۵۳۶	۴۱۱,۶۳۱,۴۴۹	۲۷۶,۶۰۴,۱۷۰	۳۱۰,۸۰۲,۰۱۸	۳,۷۸۲,۶۷۹,۹۷۰	۳۱۵,۲۳۳,۳۲۷

تناژ واردات ذرت به تفکیک ماه در سالهای ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۲

سال	فروردین	اردیبهشت	خرداد	تیر	مرداد	شهریور	مهر	آبان	آذر	دی	بهمن	اسفند	جمع	میانگین ماهانه	متوسط قیمت دلاری هر تن
۱۴۰۰	۱۴۴,۱۷۰	۹۵۰,۷۸۸	۹۱۵,۸۲۰	۱,۱۳۴,۹۱۳	۳۲۸,۷۷۰	۹۲۵,۸۷۲	۹۱۹,۶۰۹	۷۶۱,۸۴۶	۷۶۰,۵۳۷	۸۱۳,۵۹۴	۹۱۲,۷۶۵	۱,۱۶۵,۰۶۷	۹,۷۳۲,۷۵۱	۶۹۴,۸۹۲	۳۴۶
۱۴۰۱	۳۵۳,۳۷۳	۵۹۰,۴۶۱	۷۳۰,۴۶۶	۶۵۵,۸۱۹	۴۱۵,۵۵۳	۲۰۵,۷۴۶	۸۴۸,۸۸۶	۱,۳۰۱,۳۹۷	۹۴۳,۳۸۸	۹۸۷,۹۷۰	۴۱۶,۱۰۷	۶۳۵,۷۱۵	۸,۰۸۴,۸۸۳	۵۴۹,۱۳۵	۴۰۴
۱۴۰۲	۵۵۴,۱۲۰	۷۵۷,۷۱۱	۱,۱۲۸,۴۰۱	۷۳۳,۵۰۲	۴۹۳,۱۸۰	۵۶۲,۸۱۳	۷۲۸,۶۱۱	۱,۲۹۳,۶۸۸	۹۶۲,۱۳۶	۱,۳۰۱,۷۶۶	۸۳۲,۰۰۸	۹۴۵,۳۸۹	۱۰,۱۹۰,۶۳۵	۸۴۹,۳۲۰	۳۷۱

جدول شماره ۲- آمار توزیع ذرت از طریق سامانه بازارگاه به کل متقاضیان مشمول صنعت دام، طیور، آبزیان، کارخانجات خوراک و کارخانجات صنایع غذایی تبدیلی در سال ۱۴۰۲

مقدار ذرت اختصاص داده شده بر حسب کیلوگرم	روش اختصاص سهمیه توسط سامانه بازارگاه
۵,۶۰۲,۱۹۹,۳۷۷	طیور(لاین،اجداد،مادرو تجاری گوشتی و تخمگذارو بوقلمون)
* ۲,۴۶۲,۲۶۴,۹۸۶	کارخانجات خوراک دام، صنایع غذایی تبدیلی، دامداری، آبزی پروری و....
* ۱,۷۰۵,۷۲۱,۴۵۵	سهمیه های تشکلی(اتحادیه، تعاونی، زنجیره ها) و....
۹,۷۷۰,۱۸۵,۸۱۸	جمع کل

* از مجموع این دو مقدار توزیعی ذرت در سامانه بازارگاه، میزان ۱,۲۲۸,۵۶۰,۸۹۴ کیلوگرم آن تحت عنوان کارخانجات خوراک دام و خریداران کارخانه خوراک اختصاص یافته که پیش بینی می شود حداکثر ۴۰ درصد آن معادل حدودی ۴۹۱,۴۲۵,۰۰۰ کیلوگرم به مصرف صنعت طیور رسیده و در مجموع توزیع ذرت در سامانه بازارگاه برای صنعت طیور معادل ۶,۶ میلیون تن برآورد می شود.

۴- گرچه اعداد واردات ماهیانه ذرت در جدول حاکی از کفایت مصرف ماهیانه آن برای صنعت طیور است ولی بدلیل مشکلات ترخیص و بیش از حد ماندن ذرت بر روی کشتی یا در انبارهای گمرکات همواره مرغداران در نیمه اول سال با چالش های بسیار جدی تأمین ذرت روبرو بوده و مجبور بودند تا حداقل ۴۰۰۰ تومان در هر کیلوگرم، ذرت مورد نیاز خود را از بازار آزاد تهیه نمایند!!!!

۵- متأسفانه بدلیل ماندگاری بیش از حد ذرت در کشتی و انبارها، کیفیت ظاهری ذرت بطور قابل توجهی کاهش یافته و دارای خاکه زیاد و از نظر بهداشتی نیز بشدت دارای کپک و مخمر و طبعاً سموم قارچی بویژه آفلاتوکسین بوده که آثار آن در کاهش بهره وری مرغ ها، افزایش تلفات در مرغداری ها ناشل از ضعف ایمنی پرنده و تبعات ایمنی غذایی مصرف کنندگان محصولات تولیدی طیور قابل پیش بینی است.

۶- سؤالی که مطرح است اینکه با اضافه وارد کردن ذرت در قبال حداقل ۵۰۰ میلیون دلار بیشتر از سال قبل ولی بدون برنامه ریزی لجستیکی لازم، آیا تولید گوشت مرغ، تخم مرغ، گوشت قرمز و شیر بیشتری به نسبت این مقدار واردات، در کنار واردات گوشت مرغ، جوجه یکروزه، تخم نطفه دار در سال ۱۴۰۲ حاصل شده است؟؟؟

۷- جدول شماره ۲ میزان توزیع ذرت از طریق سامانه بازارگاه را به گروه های هدف بیان می کند که دقت در آن می تواند راهگشای برنامه ریزی های آینده برای ساماندهی توزیع مناسب تر نهاده ذرت و کاهش هدر رفت آن باشد.

جدول شماره ۳- آمار توزیع ذرت در صنعت طیور

(کل زنجیره لاین و اجداد تا تجاری گوشتی، تخمگذار و بوقلمون از طریق سامانه بازارگاه در سال ۱۴۰۲)

مقدار ذرت اختصاص داده شده بر حسب کیلوگرم	روش اختصاص سهمیه توسط سامانه بازارگاه
۵,۶۰۲,۱۹۹,۳۷۷	طیور(لاین، اجداد، مادرو تجاری گوشتی و تخمگذارو بوقلمون)
۱۲۴,۳۱۳,۶۶۸	سهمیه به کارخانجات خوراک طیور و اختصاصی به سایر ماکیان
۳۹۱,۰۱۸,۰۹۶	سهمیه های تشکلی (اتحادیه، تعاونی، زنجیره های تولید مرغ)
۴۹۱,۴۲۴,۳۵۸	میزان برآوردی توزیع از طریق کارخانجات خوراک دام
۶,۶۰۸,۹۵۵,۴۹۹	جمع کل

از این جدول بر می آید که چون در پایان سال ۱۴۰۱ تقریباً ذخیره خاصی بصورت استراتژیک وجود نداشته و در مرغداریها نیز پیش بینی قابل توجهی برای وجود نهاده ذرت متصور نیست می توان برآورد کرد که آمار توزیعی سامانه بازارگاه با حداکثر ۵ درصد انحراف معادل مصرف نهاده در سال ۱۴۰۲ بوده و برای برنامه ریزان باید مورد توجه قرار گیرد که نیاز مصرفی ذرت در صنعت طیور علیرغم سیاست وزارت جهاد کشاورزی برای جوجه ریزی آراین حدود ۶٫۶ میلیون تن است و ذکر اینکه بایستی در پایان هر سال با حدود ۳ ماه ذخیره نهاده ای وارد سال جدید بشویم به این معنا که نیاز واقعی صنعت طیور برای سال ۱۴۰۲ و ادامه کار در سال ۱۴۰۳ حدود ۸ میلیون تن ذرت برآورد می شود که همین رویه در سال ۱۴۰۳ و ۳ ماه اول ۱۴۰۴ قابل تصور است.

عملکرد واردات دانه و کنجاله سویا در سال ۱۴۰۲:

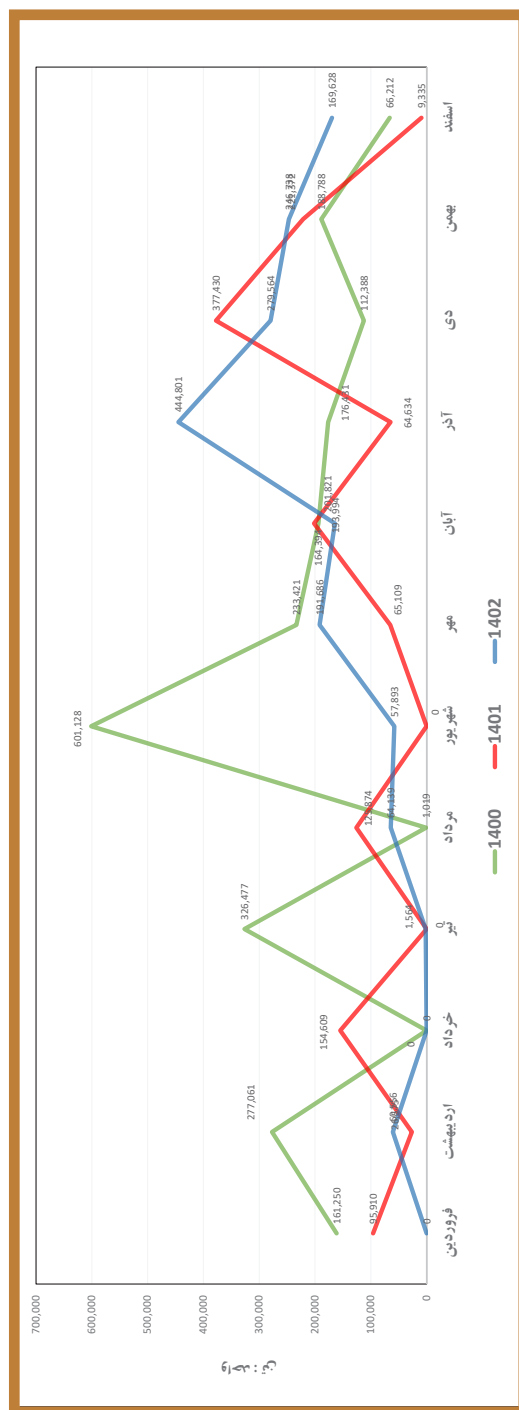
- ۱- در سال ۱۴۰۲ واردات دانه سویا به ایران معادل ۲/۷۱ میلیون تن به ارزش ۱/۹۲۷ میلیارد دلار و واردات کنجاله سویا ۱/۶۸ میلیون تن به ارزش ۱/۰۶ میلیارد دلار بوده است،
- ۲- در سال ۱۴۰۲ هم افزایی آثار ناشی از عدم تخصیص ارز، تخصیص ارزهای نامرغوب و غیر قابل انتقال به نهاده ها، افزایش قیمت جهانی دانه و کنجاله سویا، وجود قیمت تثبیتی و مصوب و کاهش انگیزه تجار برای واردات و همچنین توزیع نامناسب کنجاله و نرسیدن آن به دست تولیدکنندگان در زمان مناسب و بحران حاصل از آن در عرضه گوشت مرغ و تخم مرغ همگی موجب ایجاد ناملایمات در بازار نهاده ها و به ویژه کنجاله سویا گردید در حالیکه در برنامه ریزی واردات و تأمین نهاده ها باید همواره ۳ ماه ذخیره انباری در شروع تولید فراهم بوده و تولیدکنندگان نگرانی تأمین خوراک نداشته باشند.

ارزش دلاری واردات کنجاله سویا به تفکیک ماه در سالهای ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۲

سال	فروردین	اردیبهشت	خرداد	تیر	مرداد	شهریور	مهر	آبان	آذر	دی	بهمن	اسفند	جمع	میانگین ماهانه
۱۴۰۰	۷۶,۰۵۰,۰۰۰	۱۵۳,۸۰۵,۴۰۶	۰	۱۸۲,۱۲۳,۱۰۶	۵۶۳,۰۳۲	۳۴۱,۹۱۸,۵۹۱	۱۳۰,۴۳۴,۸۱۰	۱۰۵۰,۹۵۵,۵۷۵	۹۶,۶۱۴,۶۱۶	۵۸,۹۷۰,۷۲۳	۹۵,۳۴۰,۵۲۸	۳۳,۳۴۹,۳۷۷	۱,۲۷۴,۲۶۵,۷۶۴	۱۰۶,۱۸۸,۸۱۴
۱۴۰۱	۵۲,۳۸۷,۳۲۶	۱۷,۰۶۱,۸۵۶	۹۱,۶۴۵,۲۰۲	۰	۷۶,۱۲۴,۸۳۴	۰	۴۰,۰۰۹,۲۹۶	۱۲۵,۶۱۷,۴۴۱	۴۲,۰۶۳,۹۹۸	۲۵۴,۳۲۴,۱۸۶	۱۴۹,۴۷۰,۷۴۳	۵۸,۶۹۱,۵۰۰	۸۵۴,۵۷۴,۰۳۱	۷۱,۳۱۴,۵۰۳
۱۴۰۲	۰	۴۳,۳۳۸,۷۱۸	۰	۱,۰۲۲,۹۴۹	۴۵,۹۹۸,۲۷۲	۴۰,۳۸۵,۰۷۰	۱۱۸,۰۶۴,۶۰۰	۹۷,۰۱۳,۳۳۸	۲۷۷,۴۵۳,۴۴۶	۱۷۵,۵۶۰,۲۵۸	۱۵۶,۴۴۴,۹۶۸	۱۰۶,۳۸۷,۱۷۹	۱,۰۶۱,۵۲۳,۲۷۵	۸۸,۴۶۰,۲۷۳

تناژ واردات کنجاله سویا به تفکیک ماه در سالهای ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۲

سال	فروردین	اردیبهشت	خرداد	تیر	مرداد	شهریور	مهر	آبان	آذر	دی	بهمن	اسفند	جمع	میانگین ماهانه
۱۴۰۰	۱۶۱,۲۵۰	۲۷۷,۰۶۱	۰	۳۲۶,۴۷۷	۱,۰۱۹	۶۰۱,۱۲۸	۳۳۳,۴۲۱	۱۹۳,۹۹۴	۱۷۶,۴۳۱	۱۱۲,۳۸۸	۱۸۸,۷۸۸	۶۶,۲۱۲	۲,۳۳۸,۱۶۸	۱۹۴,۸۴۷
۱۴۰۱	۹۵,۹۱۰	۲۶,۵۷۵	۱۵۴,۶۰۹	۰	۱۲۵,۸۷۴	۰	۶۵,۱۰۹	۲۰۱,۸۲۱	۶۴,۶۲۴	۳۷۷,۲۳۰	۲۲۱,۳۷۲	۹,۳۳۵	۱,۲۴۲,۶۶۹	۱۱۱,۸۸۹
۱۴۰۲	۰	۶۰,۵۵۶	۰	۱,۵۶۴	۶۴,۱۳۹	۵۷,۸۹۳	۱۹۱,۶۸۶	۱۶۴,۳۹۴	۴۴۴,۸۰۲	۲۷۹,۵۶۴	۲۴۶,۷۳۸	۱۶۹,۶۲۷	۱,۶۸۰,۹۶۴	۱۴۰,۰۸۰

ارزش دلاری واردات دانه سویا به تفکیک ماه در سالهای ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۲

میانگین ماهانه	جمع	اسفند	بهمن	دی	آذر	آبان	مهر	شهریور	مرداد	تیر	خرداد	اردیبهشت	فروردین	سال
۱۲۰.۹۷۷.۳۱۱	۱.۴۵۱.۷۲۶.۵۳۷	۶۷.۹۹۳.۱۶۳	۶۱.۹۸۷.۵۰۷	۸۴.۷۴۴.۷۹۵	۵۵.۴۰۱.۴۶۷	۷۱.۶۶۴.۴۶۴	۸۷.۱۵۶.۶۳۶	۲۳۷.۳۴۸.۸۹۸	۱۶۳.۹۵۹.۷۹۲	۱۹۲.۳۹۱.۰۶۱	۲۵۷.۱۱۳.۳۸	۱۱۳.۹۴۶.۷۱۶	۵۸.۰۲۰.۰۰۰	۱۴۰۰
۱۶۴.۵۵۰.۶۹۱	۱.۹۷۴.۶۰۸.۳۸۷	۲۸۳.۷۷۴.۳۱۲	۹۶.۰۸۷.۲۴۶	۱۵۹.۴۵۷.۱۸۳	۱۸۴.۱۴۵.۸۸۰	۸۸.۹۳۶.۴۰۲	۲۳۶.۹۸۰.۸۱۷	۱۵۲.۶۰۲.۰۷۳	۲۱۰.۷۲۴.۹۳۸	۱۷۲.۴۵۹.۷۵۱	۱۱۷.۹۴۴.۹۱۹	۱۶۹.۶۴۱.۵۵۵	۱۰۱.۸۵۳.۳۹۱	۱۴۰۱
۱۶۰.۵۷۹.۷۹۱	۱.۹۲۶.۹۵۷.۴۸۹	۱۳۳.۵۳۳.۲۶۳	۱۱۵.۴۷۳.۳۸۷	۱۵۸.۷۱۷.۵۶۲	۹۸.۰۵۲.۰۵۱	۱۸۴.۲۴۰.۵۶۰	۱۸۴.۶۵۱.۹۸۹	۲۳۳.۲۶۹.۴۱۹	۱۷۲.۵۱۶.۶۳۷	۱۹۹.۹۱۱.۶۱۳	۲۱۹.۱۹۲.۵۱۱	۷۵.۳۶۷.۷۵۵	۱۵۲.۰۳۰.۷۵۲	۱۴۰۲

تناژ واردات دانه سویا به تفکیک ماه در سالهای ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۲

متوسط قیمت دلاری هر تن	میانگین ماهانه	جمع	اسفند	بهمن	دی	آذر	آبان	مهر	شهریور	مرداد	تیر	خرداد	اردیبهشت	فروردین	سال
۶۵۹	۱۸۳.۶۴۷	۲۲۰.۳۰۷۶۱	۹۲.۵۶۲	۹۷.۸۵۰	۱۳۳.۱۸۴	۸۸.۰۷۳	۱۰۷.۹۶۹	۱۲۹.۳۲۷	۳۵۴.۷۸۱	۲۲۲.۲۳۹	۲۹۸.۶۹۳	۳۷۵.۰۱۴	۱۸۸.۴۰۰	۱۰۵.۶۷۰	۱۴۰۰
۷۷۷	۲۱۱.۷۱۵	۲.۵۴۰.۵۷۵	۳۵۹.۹۶۵	۱۱۹.۳۳۷	۲۰۵.۶۳۶	۲۴۲.۱۳۴	۱۲۰.۰۰۰	۳۷۵.۱۳۶	۱۳۸.۴۶۸	۲۷۲.۴۵	۲۲۳.۷۲۶	۱۷۰.۸۸۵	۲۱۷.۸۷۵	۱۴۵.۳۷۸	۱۴۰۱
۷۱۰	۲۲۶.۰۸۳	۲.۷۱۲.۹۹۵	۳۱۴.۶۵۱	۱۶۸.۳۸۱	۲۳۳.۲۶۸	۱۴۰.۹۰۹	۲۶۷.۷۶۶	۲۵۷.۳۷۹	۳۱۵.۷۱۰	۲۴۱.۲۳۹	۲۸۰.۳۷۸	۳۰۲.۳۳۵	۹۳.۵۰۰	۱۹۷.۴۱۶	۱۴۰۲

۳- پر واضح است افزایش تولید در بخش تخم مرغ، گوشت مرغ و سایر محصولات دامی در گرو تأمین به موقع و کافی نهاده‌های مورد نیاز بوده و این موضوع در بندهای «۶» و «۷» سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی هم مورد تأکید قرار گرفته است لذا اهمیت تأمین و توزیع نهاده‌ها بویژه کنجاله سویا و لزوم استمرار بدون وقفه فرایند خرید، تأمین و واردات به حدی است که دولت و سیاست‌گذاران کشور در همه سطوح باید برای جلوگیری از کمبود کنجاله که امنیت غذایی کشور را با خطر جدی مواجه می‌کند نسبت به برنامه‌ریزی تأمین به موقع و توزیع صحیح آن بین واحدهای تولیدی توجه لازم را بنمایند ولی در جدول شماره ۴ واضح است که ناترازی واردات کنجاله بدون توجه به عواقب وابسته کردن صنعت طیور و دام به کارخانجات روغنکشی و یا نادیده گرفتن تعادل در واردات همزمان دانه و کنجاله سویا، باعث بحران شدید تأمین کنجاله سویا در سال ۱۴۰۲ بخصوص در نیمه اول سال گردید که برای جبران آن نیز سختی‌های فراوانی به تمامی بخش‌ها و بخصوص مدیران دولتی این بخش تحمیل شد که ناشی از تصمیمات اشتباه همین بخش‌ها بوده است.

۴- باید توجه کرد که در سال ۱۴۰۲ نیز با تشدید تحریم‌های جهانی علیه کشورمان، تأمین نهاده‌ها (به دلیل مشکلات ارزی و نبود سیستم بانکی جهت خرید از طریق اعتبارات اسنادی و حذف روش‌های بانکی و انتقال ارز به حساب فروشنده نهاده‌ها از طریق صرافی‌ها و سایر روش‌های غیر بانکی)، با هزینه‌ها و ریسک بسیار بالا انجام می‌پذیرد و این نکته در برنامه‌های سال‌های بعد نیز باید مورد دقت کافی و جدی باشد.

۵- در بررسی آمار عملکرد سال ۱۴۰۲ علی‌الخصوص برای تأمین کنجاله سویای مورد نیاز کشور، آمار واردات ۷ ماهه اول سال ۱۴۰۲ کاهش قابل توجه تأمین این نهاده تولید را نسبت به میانگین ماهانه سال ۱۴۰۱ نشان می‌دهد، در حالیکه مقایسه تأمین کنجاله سویا با شرایط ثابت نسبی در تأمین ذرت دامی مورد نیاز کشور حاکی است که هیچ یک از عوامل بیرونی از جمله تحریم‌های بین‌المللی را نمیتوان به عنوان عامل اصلی کاهش تولید و جهش بی سابقه قیمت محصولات پروتئینی بر شمرد، بلکه مجموعه تصمیمات مدیریتی، عدم شفافیت و رویکرد سلیقه‌ای در برخی از حوزه‌های مدیریتی در دستگاه‌های ذیربط باعث کاهش چشم‌گیر واردات کنجاله سویای مورد نیاز کشور و عدم جایگزینی آن از طریق واردات دانه شده است.

جدول شماره ۵- آمار توزیع کنجاله سویا از طریق سامانه بازارگاه به کل متقاضیان مشمول صنعت دام، طیور، آبزیان، کارخانجات خوراک و کارخانجات صنایع غذایی تبدیلی در سال ۱۴۰۲

روش اختصاص سهمیه توسط سامانه بازارگاه	مقدار کنجاله سویا اختصاص داده شده بر حسب کیلوگرم
طیور (لاین، اجداد، مادر و تجاری گوشتی و تخمگذار و بوقلمون)	۲,۵۸۴,۳۹۴,۷۷۶
کارخانجات خوراک دام، صنایع غذایی تبدیلی، دامداری، آبزی پروری و....	* ۱,۰۶۰,۵۴۹,۰۰۸
سهمیه‌های تشکلی (اتحادیه، تعاونی، زنجیره‌ها) و....	* ۱۸۷,۸۰۴,۳۸۷
جمع کل	۳,۸۳۲,۷۴۸,۱۷۱

* از مجموع این دو مقدار توزیعی کنجاله در سامانه بازارگاه، میزان ۲۸۲,۰۴۱,۵۰۶ کیلوگرم آن تحت عنوان کارخانجات خوراک دام و خریداران کارخانه خوراک اختصاص یافته که پیش‌بینی می‌شود حداکثر ۴۰ درصد آن معادل حدودی ۱۱۲,۸۱۶,۶۰۲ کیلوگرم به مصرف صنعت طیور رسیده و در مجموع توزیع کنجاله سویا در سامانه بازارگاه برای صنعت طیور معادل ۲,۸۲ میلیون تن برآورد می‌شود.

جدول شماره ۶- آمار توزیع کنجاله سویا در صنعت طیور (کل زنجیره لاین و اجداد تا تجاری گوشتی، تخمگذار و بوقلمون) از طریق سامانه بازارگاه در سال ۱۴۰۲

روش اختصاص سهمیه توسط سامانه بازارگاه	مقدار کنجاله سویا اختصاص داده شده بر حسب کیلوگرم
طیور (لاین، اجداد، مادرو تجاری گوشتی و تخمگذار بوقلمون)	۲,۵۸۴,۳۹۴,۶۷۷
سهمیه به کارخانجات خوراک طیور اختصاصی به سایر ماکیان	۴۸,۴۷۷,۷۳۳
سهمیه‌های تشکلی (اتحادیه، تعاونی، زنجیره‌های تولید مرغ)	۷۴,۵۸۷,۷۲۷
میزان برآوردی توزیع از طریق کارخانجات خوراک دام	۱۱۲,۸۱۶,۶۰۲
جمع کل	۲,۸۲۰,۲۷۶,۸۳۸

از این جدول بر می‌آید که چون در پایان سال ۱۴۰۱ تقریباً ذخیره خاصی بصورت استراتژیک وجود نداشته و در مرغاریها نیز پیش‌بینی قابل توجهی برای وجود نهاده کنجاله سویا متصور نیست می‌توان برآورد کرد که آمار توزیعی سامانه بازارگاه با حداکثر ۵ درصد انحراف معادل مصرف نهاده در سال ۱۴۰۲ بوده و برای برنامه ریزان باید مورد توجه قرار گیرد که نیاز مصرفی کنجاله در صنعت طیور علیرغم سیاست وزارت جهاد کشاورزی برای جوجه ریزی آراین حدود ۲.۸۲ میلیون تن است و ذکر اینکه بایستی در پایان هر سال با حدود ۳ ماه ذخیره نهاده ای وارد سال جدید بشویم به این معنا که نیاز واقعی صنعت طیور برای سال ۱۴۰۲ و ادامه کار در سال ۱۴۰۳ حدود ۳.۵ میلیون تن کنجاله سویا است که برای تأمین آن باید با نسبت واردات ۵۰ درصد کنجاله و ۵۰ درصد دانه در هر ثبت سفارش، اقدام شود که همین رویه در سال ۱۴۰۳ و ۳ ماه اول ۱۴۰۴ قابل تصور است.

۶ - سیاست ناموزن در تنظیم مقادیر واردات دانه سویا بجای کنجاله سویا، صنعت طیور را در سال ۱۴۰۲ به چالش جدی کشیده و وزارت متبوع را نیز تحت الشعاع قرار داد و این موضوع در تراز واردات ماهانه نهاده‌ها که بایستی با نظم مشخصی برای موجود زنده تأمین شود کاملاً مشهود است.

راه حل: در ثبت سفارش‌های تنظیمی در هر مقطعی از سال بایستی حداقل نسبت ۵۰ : ۵۰ کنجاله به دانه سویا همواره رعایت شود.

۷ - چون تکنولوژی موجود کشور برای روغن کشی از دانه‌های روغنی از نسل ۲ است ولی در تکنولوژی‌های مدرن و به روز شده از نسل ۵ استفاده می‌شود لذا کیفیت کنجاله‌های استحصالی در داخل از کف استاندارد قابل قبول برای پروتئین کنجاله سویا (۴۳٪) فاصله غیر موجهی داشته و در اکثر موارد کنجاله‌های عرضه شده در سال ۱۴۰۲، دارای پروتئین میانگین ۳۵٪ و رطوبت بالای ۱۴٪ بوده که باعث هدر رفت منابع ملی کشور ناشی از بهره‌وری پائینتر و مشکلات تولیدی در مرغداری‌ها و کارخانجات خوراک گردید.

راه حل : حداکثر واردات ۵۰٪ دانه از مجموع نیاز کنجاله سویا رعایت شده و کارخانجات روغن کشی نیز ملزم شوند نسبت به اصلاح تکنولوژی و فرایند استحصال در یک مهلت زمانی ۳ ساله اقدام جدی نمایند و تا آن زمان موظف شوند به نسبت هر ۱٪ انحراف از پروتئین کنجاله تحویلی ۲٪ از مبلغ مصوب کنجاله در بازارگاه، ارزانتر بفروش برسانند تا از هرگونه اجحاف در حق مرغداران کشور جلوگیری شود.

آمارنامه کلی و تحلیلی از چالش‌های نهاده‌ای در سال ۱۴۰۲ و راهبردهای اصلاحی آن:

۱- در ادامه جداول ۸ الی ۱۰ آمارنامه‌ای از کلیات واردات نهاده‌ها، تقسیم سهم بخش خصوصی و دولتی در واردات این اقلام و سهم بنادر کشور از واردات نهاده‌ها را نشان می‌دهد.

جدول ۸- میزان کلی واردات نهاده‌های دام و طیور طی در سال ۱۴۰۲ و مقایسه آن با سال ۱۴۰۱

سال	۱۴۰۱		۱۴۰۲		درصد تغییرات	
نهاده	وزن (تن)	ارزش (دلار)	وزن (تن)	ارزش (دلار)	وزنی	ارزشی
ذرت	۸,۰۹۳,۳۴۴	۳,۲۷۲,۲۷۳,۵۴۷	۱۰,۱۹۰,۶۳۴	۳,۷۸۲,۶۷۸,۹۷۰	۲۶	۱۶
کنجاله سویا	۱,۳۴۲,۶۶۹	۸۵۴,۵۷۴,۰۳۱	۱,۶۸۰,۹۶۴	۱,۰۶۱,۵۲۳,۲۷۵	۲۵	۲۴
دانه سویا	۲,۵۴۰,۵۷۵	۱,۹۷۴,۶۰۸,۳۸۷	۲,۷۱۲,۹۹۵	۱,۹۲۶,۹۵۷,۴۸۹	۷	-۲
جمع کل	۱۱,۹۷۶,۵۸۸	۶,۱۰۱,۴۵۵,۹۶۵	۱۴,۵۸۴,۵۹۳	۶,۷۷۱,۱۵۹,۷۳۴	۲۱/۸	۱۰/۹

۲- نکته‌ای که در تحلیل این آمار باید مورد توجه قرار گیرد، بررسی دستاورد حاصل از واردات ۲/۶ میلیون تن از سه قلم نهاده فوق‌الشاره بیشتر از سال ۱۴۰۱ در ازای پرداخت حدود ۶۵۰ میلیون دلار بیشتر و همچنین جلب توجه به واردات گوشت مرغ، جوجه یکروزه، تخم نطفه دار و مقادیر معتدله‌ی گوشت قرمز در سال ۱۴۰۲ در شرایط تنگنای ارزی کشور است که باید در سیاست‌های آینده وزارت جهاد کشاورزی مورد توجه خاص قرار گیرد.

جدول ۹- درصد سهم وزنی بخش خصوصی و دولتی از واردات ذرت، دانه و کنجاله سویا در سالهای ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲

سال	ذرت				دانه سویا				کنجاله سویا			
	بخش دولتی		بخش خصوصی		بخش دولتی		بخش خصوصی		بخش دولتی		بخش خصوصی	
	مقدار (تن)	درصد از کل	مقدار (تن)	درصد از کل	مقدار (تن)	درصد از کل	مقدار (تن)	درصد از کل	مقدار (تن)	درصد از کل	مقدار (تن)	درصد از کل
	جمع	کل	جمع	کل	جمع	کل	جمع	کل	جمع	کل	جمع	کل
۱۴۰۱	۲,۶۷۹,۸۰۲	۳۳	۵,۴۴۰,۴۷۷	۶۷	۲,۲۶۹,۷۷۴	۸۹,۳	۲,۲۶۹,۷۷۴	۱۰,۷	۱,۲۴۷,۷۷۳	۹۳	۹۴,۸۹۶	۷
۱۴۰۲	۱,۲۷۵,۰۶۶	۱۲	۹,۲۱۴,۰۲۳	۸۸	۲,۷۱۲,۹۹۵	۹۹,۶	۲,۷۱۲,۹۹۵	۰,۴	۷۳۷,۴۹۳	۴۹	۷۵۳,۶۴۴	۵۱

جدول ۱۰- درصد سهم بنادر کشور از واردات نهاده‌های دام و طیور در سال ۱۴۰۲

نوع نهاده		ذرت		جو		کنجاله سویا		دانه سویا		جمع کل	
نام بندر	مقدار (تن)	درصد	مقدار (تن)	درصد	مقدار (تن)	درصد	مقدار (تن)	درصد	مقدار (تن)	درصد	درصد
بندرامام خمینی	۶,۳۳۴,۴۹۰	۶۲,۱۶	۴۵۷,۴۴۴	۲۰,۹۶	۱,۶۳۰,۹۰۸	۹۹,۰۲	۲,۷۱۲,۰۷۵	۹۹,۹۷	۱۱,۱۳۴,۹۱۶	۶۶,۴۱	
بندر امیر آباد	۱,۷۵۸,۵۰۲	۱۷,۲۶	۸۸۱,۶۴۸	۴۰,۴۱	۰	۰	۵,۰۶۶	۰	۲,۶۴۰,۱۵۰	۱۵,۷۵	
بندر انزلی	۹۴۴,۱۹۴	۹,۳۷	۴۱۵,۰۳۹	۱۹,۰۲	۹۲۹	۰,۰۶	۰	۰	۱,۳۶۰,۱۶۲	۸,۱۱	
بندر نوشهر	۷۱۳,۸۸۵	۷,۰۱	۲۵۲,۷۰۳	۱۱,۵۸	۰	۰	۰	۰	۹۶۶,۵۸۸	۵,۷۶	
بندر چابهار	۱۹۹,۰۰۰	۱,۹۵	۶۸,۰۵۵	۳,۱۲	۰	۰	۰	۰	۲۶۷,۰۵۶	۱,۵۹	
بندر فریدون کنگر	۱۸۵,۱۸۸	۱,۸۲	۴۳,۱۴۵	۱,۹۸	۰	۰	۰	۰	۲۲۸,۳۳۳	۱,۳۶	
بندر آستارا	۳۸,۵۴۴	۰,۳۸	۱۲,۷۲۰	۰,۵۸	۱۵۲۵	۰,۰۹	۰	۰	۵۲,۷۸۹	۰,۳۱	
بندر شهید رجایی	۰	۰	۴۰,۰۰۰	۱,۸۳	۱۲,۷۴۸	۰,۷۶	۰	۰	۵۲,۷۴۸	۰,۳۱	
سایر	۱۶,۸۳۱	۰,۱۷	۱۱,۲۳۴	۰,۵۱	۳۴,۸۵۴	۲,۰۷	۹۲۰	۰,۰۳	۶۳,۸۳۹	۰,۳۸	
جمع کل	۱۰,۱۹۰,۶۳۵	۱۰۰	۲,۱۸۱,۹۸۸	۱۰۰	۱,۶۸۰,۹۶۴	۱۰۰	۲,۷۱۲,۹۹۵	۱۰۰	۱۶,۷۶۶,۵۸۲	۱۰۰	

۴- یکی از معضلات عمده در سالیان گذشته و جاری، موضوع حمل نهاده‌ها از بنادر کشور به سمت مرغداربها بخصوص درایام برداشت و توزیع محصولات صیفی وایام نوروز است که کمبودتیرلربرای حمل نهاده بشدت بروز کرده و یا با مطالبه کرایه‌های بیش از حد مواجه می‌شود، در این رابطه یکی از راه حل‌های مهم آن الزام مصرف دان آماده کارخانه‌ای است که طبیعتاً میزان نیاز به حمل نهاده از بنادر را بجای ۲۰ هزار مرغداری به حداکثر ۷۰۰ کارخانه و کارگاه معتبر کاهش می‌دهد ضمن اینکه برنامه‌ریزی معین و هماهنگ شده با مسوولین حمل ریلی نیز بعنوان مکمل این اقدام می‌تواند کمک شایانی در این رابطه باشد.

در این راستا پر واضح است که هیچ اقدام عملیاتی رو به جلو یا صورت نگرفته و یا اقدامات بخش خصوصی برای استفاده از دان آماده مورد حمایت دولت قرار نگرفته است که باید در رأس برنامه‌های راهبردی واقع شود.

۵- یکی از مهمترین دلایل ناترازی (اضافه یا کمبود) اقلام نهاده‌ای که در جدول مشهود است ناشی از روش قیمت‌گذاری نامناسب بخصوص در حوزه کنجاله سویا بوده که با غیر اقتصادی کردن واردات آن برای شرکت‌های بخصوص کوچکتر، همواره فعالیت واردکنندگان در کالای ذرت که سود آور هم بوده در مقطعی ادامه پیدا کرده و کشور برای ذرت دچار مازاد انباری ناموزون شده در حالیکه نامبردگان از ورود کنجاله سویا که زیان ده بوده است صرفنظر کرده و لذا صنعت دامپروری بخصوص حوزه طیور را با چالش جدی مواجه کردند.

راه حل: قیمت ارزی و ریالی نهاده‌ها باید بگونه‌ای باشد که فعالیت واردات آنرا همواره اقتصادی کند تا ضمانت واردات منظم آن از سوی بخش خصوصی ذیربط دچار چالش و بحران نشود (معمولاً آثار آنرا ۳ ماه بعد نشان می‌دهد).

۶- ناترازی در واردات بدون توجه به برنامه نیاز مطلوب کشور بدلیل محدودیت در ظرفیت‌های انباری کشور بخصوص توسط

شرکت پشتیبانی امور دام موجبات فساد شیمیایی و میکروبی نهاده‌هایی مثل ذرت را ایجاد کرده و باعث هدر رفت منابع ملی کشور و آسیب به صنعت طیور در افزایش تلفات و کاهش بهره‌وری شده است.

راه حل: ثبت سفارش و برنامه واردات بایستی متناسب با نیاز ماهانه کشور تا حداکثر ۳ ماه نیاز تجمیعی در نظر گرفته شده و تخصیص ارز بگیرد و از مازاد واردات آن به نفع واردات سایر اقلام ضروری وارداتی از قبیل واکسن‌ها، مکمل‌ها و در برنامه کلان واردات خودداری شود.

۷- جدای از سایر مصارف در دامداری‌ها و صنایع، در صورتیکه حداقل ۱/۵ میلیون تن ذرت و حدود ۹۰۰ هزار تن کنجاله سویا در ذخایر کشور موجود باشد، باید در سال ۱۴۰۳ برای واردات ماهانه حداقل ۶۰۰ هزار تن ذرت و ۳۰۰ هزار تن کنجاله سویا (یا متناظر آن حداکثر ۱۸۰ هزار تن دانه سویا و ۱۵۰ هزار تن کنجاله سویا) برای مصرف متعادل ماهیانه صنعت طیور برنامه‌ریزی منظم شود تا بتوان برنامه‌های تولیدی و صادراتی را با پشتوانه محکم دنبال نمود و در غیر اینصورت چالش‌های گذشته همواره گریبان‌گیر خواهد بود.

۸- تلاش برای فعال شدن زنجیره‌های یکپارچه موجود و تشکیل زنجیره‌های جدید باید بگونه‌ای باشد که در پایان این برنامه حداقل ۶۰ درصد تولید گوشت مرغ و تخم مرغ کشور از این مسیر انجام شده و به تبع آن توزیع نهاده‌های وارداتی نیز هر چه بهتر شفاف شده و با کمترین هزینه و امکانات لجستیکی صورت پذیرد.

۹ - جدیت برنامه‌های اجرایی برای جلوگیری هرچه سریعتر تولید دان دستی در مرغداری‌ها و استفاده از ظرفیت کارخانجات معتبر خوراک دام و طیور در جهت کاهش واردات نهاده‌ها، افزایش بهره‌وری در تولیدات دامی و کاهش هدر رفت نهاده‌ها در واحدهای مرغداری و بسیار آثار مطلوب دیگر از درخواست‌هایی است که کمک شایانی به اهداف توسعه‌ای تولید و بهبود همه جانبه در صنعت طیور خواهد کرد.

۱۰ - اخذ تضامین لازم از بانک مرکزی برای تسویه فوری مطالبات معوق واردکنندگان نهاده‌ها که ادامه روند فعلی می‌تواند مانع تداوم منظم واردات شود و مهمتر از آن تأمین حداقل ۵۰۰ میلیون دلار در ماه برای واردات تضمین شده ۳ قلم ذرت، کنجاله و دانه سویای مورد مصرف طیور مهمترین پشتوانه عملیاتی برای حفظ و توسعه برنامه دار تولید حداقل ۲/۵ میلیون تن گوشت مرغ (۲۵ کیلوگرم سرانه مصرف برای جمعیت ۹۴ میلیون نفر) و ۱/۴ میلیون تن تخم مرغ (۲۴۰ عدد سرانه مصرف برای جمعیت ۹۴ میلیون نفر) است که لازم است در سال ۱۴۰۳ بخوبی صورت پذیرد.

فصل ۲:

تحلیل وضعیت جوجه ریزی، تولید گوشت مرغ و بازار داخلی و صادرات آن

بخش اول: آمارنامه و عملکرد مرغ لاین آرین و تحلیل آن

۱-۱- در برنامه ۵ ساله صنعت طیور پیشنهاد شده بود که در سال ۱۴۰۲ بشرط اینکه اقدامات علمی- اجرایی لازم برای احیای این نژاد بموقع و با جدیت صورت گیرد و دستگاههای مختلف ذینفع ترک فعل نکرده باشند، بمنظور پیشبرد مطالعات توسعه و جایگزینی سویه آرین با سویه‌های موجود در بخش تجاری، بنا بر مقتضیات اقتصاد ملی (مصرف خوراک بیشتر و بازدهی کمتر) و لحاظ کردن اقتصاد مرغداری جوجه ریزی آرین حداکثر تا ۱۵ درصد از سهم جوجه ریزی واقعی را بخود اختصاص دهد و آنهم بصورت هدفمند و در قالب زنجیره‌های دولتی متعلق به سازمان اقتصادی کوثر و اتکا که هم قابلیت تحقق اهداف احیای این سویه فراهم باشد و هم از انحرافات جدی عملیاتی در آن جلوگیری شود و هم آمارهای تولید واقعی شوند تا مجبور به واردات جوجه یکروزه مادری و تجاری، تخم نطفه دار مادری و تجاری و گوشت مرغ علیرغم واردات بیشتر نهاده‌ها نسبت به سال قبل نباشیم ولی:

اصرار غیر موجه و غیر منطقی وزارت جهاد کشاورزی با فشار نهادهای بالادستی برای جوجه ریزی متناظر آرین با سایر سویه‌ها در واحدهای مرغ مادر و تجاری گوشتی تا حداقل ۳۰ درصد نه تنها محقق نشد بلکه باعث انحرافات آماری شدید، انحرافات مشوق‌های نهاده ای و مبلغ اضافی پرداختی بابت تحویل این سویه به شرکت پشتیبانی اموردام، واردات تخم نطفه دار و گوشت مرغ و نهاده بیشتر و بسیاری مشکلات دیگر شد که باید بطور جدی مورد تحلیل و دستور اصلاح تصمیمات صادر گردد.

۱-۲- گرچه مقرر بود بر اساس مصوبات دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی، از سال ۱۳۹۹ دستگاههای متولی طبق دستور رهبری برای احیای نژاد آرین اقدام نمایند ولی با گذشت حداقل ۴ سال از این مصوبات بنظر می‌رسد در اجرای این دستور انحراف اجرایی صورت گرفته و به جای اقدام دولتی برای احیا، سراغ تکثیر و انتشار بی رویه این نژاد در مرغداریها رفته شده که مورد اعتراض جدی تولیدکنندگان قرار گرفته است (تقسیم زیان).

لازم به ذکر است در سال ۱۴۰۲ علاوه بر مکاتبات و پیگیری‌های متعدد حضوری با مقامات مختلف درگیر در موضوع، گزارشی محرمانه نیز از طریق مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در خصوص ترک فعل‌های صورت گرفته توسط ذینفعان دولتی برای احیای این نژاد تهیه و انتشار یافته که امید است مورد توجه مقامات نظارتی و مسئولین ذیربط قرار گرفته و بجای تحت تأثیر قرار دادن اقتصاد مرغداران ضعیف و رانت‌های ایجاد شده در بخش‌هایی از این تصمیمات برای برخی شبه دولتی‌ها، اهم تصمیمات و اقدامات خود را برای احیای واقعی این نژاد صرف نمایند.

بخش دوم: آمارنامه و عملکرد مرغ اجداد گوشتی و تحلیل آن

۱-۲- مرغ اجداد گوشتی کشور در سال ۱۴۰۲ از انواع سویه‌های نژادی در ۵ نوع راس، کاب، آربرایکوز (آپلاس)، ایندین ریور و آراین بوده و بجز سویه‌های آراین، راس و کاب که بصورت داخلی تأمین شده، صرفاً ۲ سویه ایندین ریور و آربرایکوز در میزان حداقلی به صورت وارداتی و اصیل تهیه و تأمین شده است.

۲-۲- بیست شرکت خصوصی و دولتی با مجموع ظرفیت ۸۶۸،۴۰۰ قطعه (خط D) واقع در ۱۳ استان بشرح جدول شماره یک مالکان مرغ اجداد گوشتی کشور هستند.

جدول ۱ - ظرفیت پروانه‌ای واحدهای اجداد گوشتی - آمار سال ۱۴۰۰

ردیف	استان	تعداد کل	شهرستان	مالک	مجموع ظرفیت	ظرفیت خط D	کل ظرفیت	ظرفیت خط D
۱	گیلان	۱۰	رشت	اجداد زربال	۲۲۹،۴۵۰	۱۳۳،۵۰۰	۳۴۲،۶۴۰	۱۹۵،۵۰۰
			رودبار	سپید طیور پارس	۷۵،۳۹۰	۴۲،۰۰۰		
			صومعه سرا	شرکت طیور آرش	۳۷،۸۰۰	۲۰،۰۰۰		
۲	مازندران	۹	بابل	پشتیبانی امور دام	۳۹،۳۳۰	۱۹،۰۰۰	۳۶۱،۴۰۱	۱۸۹،۰۰۰
			بابل	وزارت جهاد کشاورزی	۱۱۷،۹۹۰	۵۷،۰۰۰		
			تنکابن	اجداد زربال	۱۱۳،۵۴۱	۶۶،۰۰۰		
			سواد کوه	اجداد کاسپین	۴۵،۰۰۰	۲۵،۰۰۰		
			عباس آباد	نیک طیور نوشهر	۴۵،۵۴۰	۲۲،۰۰۰		
۳	خراسان رضوی	۲	داورزن	مزرعه نمونه وزارت دفاع	۵۱،۰۵۰	۳۵،۰۰۰	۱۳۱،۰۵۰	۸۵،۰۰۰
			مشهد	مرغ مادر دیز باد	۸۰،۰۰۰	۵۰،۰۰۰		
۴	کرمان	۳	کرمان	تعاونی تولید مرغ اجداد کرمان	۱۵۹،۷۵۰	۷۵،۰۰۰	۱۵۹،۷۵۰	۷۵،۰۰۰
۵	فارس	۲	سپیدان	مرغ اجداد زربال	۱۱۳،۵۴۰	۶۶،۰۰۰	۱۱۳،۵۴۰	۶۶،۰۰۰
۶	آذربایجان غربی	۳	ارومیه	بهپور	۳۷،۸۰۰	۲۰،۰۰۰	۱۱۷،۰۰۰	۶۰،۰۰۰
			بوکان	گلدشت سیمین	۳۷،۸۰۰	۲۰،۰۰۰		
			خوی	سپید طیور پارس نیاک	۴۱،۴۰۰	۲۰،۰۰۰		
۷	گلستان	۲	بندرگز	پردیس ماکیان	۳۸،۴۸۰	۲۰،۸۰۰	۹۰،۹۸۰	۵۰،۸۰۰
			ترکمن	مجتمع تولید گوشت سحر شاهین گلستان نو	۵۲،۵۰۰	۳۰،۰۰۰		
۸	قزوین	۳	تاکستان	مرغ اجداد سبزدشت	۹۱،۰۸۰	۴۴،۰۰۰	۹۱،۰۸۰	۴۴،۰۰۰
۹	همدان	۱	شهر بهار	مرغ مادر دوستان	۷۵،۰۰۰	۴۰،۰۰۰	۷۵،۰۰۰	۴۰،۰۰۰
۱۰	البرز	۱	ساوجبلاغ	حبیب اله نعیم	۳۴،۱۰۵	۱۹،۰۰۰	۳۴،۱۰۵	۱۹،۰۰۰
۱۱	اردبیل	۱	نمین	مرغ مادر قطره طلای نوشهر فولادلو	۲۸،۸۶۰	۱۵،۶۰۰	۲۸،۸۶۰	۱۵،۶۰۰
۱۲	خراسان شمالی	۱	مانه و سملقان	مزرعه نمونه وزارت دفاع	۳۳،۰۰۰	۱۵،۵۰۰	۳۳،۰۰۰	۱۵،۵۰۰
۱۳	سمنان	۱	سمنان	پرورش مرغ اجداد پارس	۲۱،۵۰۰	۱۳،۰۰۰	۲۱،۵۰۰	۱۳،۰۰۰
جمع کل		۳۹			-	۱،۵۹۹،۹۰۶		۸۶۸،۴۰۰

منبع: سامانه سماصط (آنالیزور ظرفیت)

۲-۳- جدول ۲ مقایسه تعداد جوجه‌ریزی اجداد کشور در سال‌های ۱۴۰۰ الی ۱۴۰۲ را نشان می‌دهد.

جدول ۲- آمار جوجه‌ریزی اجداد مرغ گوشتی از سال ۱۴۰۰ لغایت ۱۴۰۲

سال / عنوان	۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۴۰۲
تعداد جوجه‌ریزی اجداد مرغ گوشتی خط D (قطعه)	۳۲۰,۰۰۰	۱۷۲,۷۶۶	۳۳۴,۷۶۲

منبع: آمارهای وزارت جهاد کشاورزی، انجمن جوجه یکروزه، سامانه سماسط (آنالیزور توزیع جوجه)

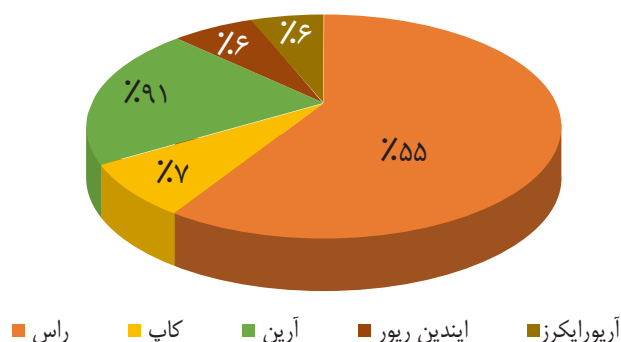
۲-۴- در سال ۱۴۰۲ از مجموع ۳۳۴,۷۶۲ قطعه جوجه ریزی اجداد، سهم سویه راس ۵۵ درصد، سهم کاب ۷ درصد، سهم آراین ۱۹ درصد، سهم ایندین ریور ۶ درصد و سهم آربورایکرز هم ۶ درصد بوده که ۱۹۲,۹۷۰ قطعه آن در ۶ ماهه اول (۵۷,۶ درصد) و ۱۴۱,۷۹۲ قطعه آن در نیمه دوم سال (۴۲,۴ درصد) صورت گرفته است.

۲-۵- از آنجایی که آمار جوجه ریزی اجداد در نوع تصمیم‌گیری واحدهای مادری برای جوجه ریزی خود تأثیر بسزایی دارد لذا جدول ماهیانه جوجه ریزی اجداد کشور در سال ۱۴۰۲ بشرح جدول ۳ آورده شده است:

جدول ۳ - آمار جوجه ریزی اجداد گوشتی در سال ۱۴۰۲

ماه	نام سویه	نام شرکت اجدادی	تعداد جوجه ریزی خط D (قطعه)
اردیبهشت	راس	زربال	۵۲,۰۰۰
	آراین	دیزباد	۲۳,۵۰۰
خرداد	آراین	دیزباد	۲۰,۷۷۰
تیر	راس	زربال	۲۲,۰۰۰
مرداد	راس	زربال	۲۲,۰۰۰
	کاب	سبزدشت	۲۵,۰۰۰
شهریور	راس	زربال	۲۷,۷۰۰
مهر	آراین	مزرعه نمونه	۲۱,۰۰۷
	ایندین ریور	سبزدشت	۲۰,۸۰۰
	آربورایکرز	پارس نیاک	۲۰,۸۰۰
	راس	زربال	۱۰,۵۰۰
آبان	راس	زربال	۱۰,۴۸۰
دی	راس	زربال	۲۰,۰۰۰
بهمن	آراین	مهران جوجه اردبیل	۱۷,۱۶۰
اسفند	راس	زربال	۲۱,۰۴۵
جمع کل			۳۳۴,۷۶۲

سهم نژادها از جوجه ریزی اجداد گوشتی

۲-۶- نکته قابل توجه اینکه پس از ۳ سال وقفه و ممنوعیت واردات اجداد به کشور، تنها برای ۲ سویه ایندین ریور و آربورایکرز امکان واردات حداقلی محقق شد ولی در مورد کاب و راس هیچگونه مجوز وارداتی صادر نشد، ضمن اینکه برای دو سویه وارد شده نیز پس از ورود پارتی اول برای ورود ادامه مجوز اولیه صادر شده، دیگر اجازه ای صادر نشده که محل سؤال و بررسی بیشتر است.

۲-۷- در مورد سویه کاب و راس متأسفانه توسط شرکت‌های صاحب این دو سویه (برخلاف عرف علمی- اجرایی و تعهدات تجاری به شرکت لاین یا اجداد کبیر خارجی این سویه‌ها) خود انگیزختگی ژنتیکی و تکثیر سویه‌های اجدادی در داخل کشور صورت گرفته که نتیجه آن کاهش قابل توجه جوجه‌های مادری حاصل از آنها و هدررفت منابع ملی بخصوص در مصرف نهاده‌های وارداتی شده و خسارت تولید کمتر از استاندارد جوجه را نیز ایجاد کرده که باعث شد علیرغم شعار خودکفایی، مجبور به واردات حدود یک میلیون قطعه جوجه مادری از سویه‌های راس و کاب به کشور شویم که برخلاف سیاست حمایت تولید داخلی هم بوده است .

از آنجایی که در برنامه ۵ ساله صنعت طیور که توسط فدراسیون طیور تهیه و تدوین شد، با محاسبه عملیاتی استاندارد برای سویه‌های خارجی و در نظر گرفتن سهم آرین در جهت تأمین گوشت مرغ تا سرانه ۳۲ کیلوگرم نیاز به ۲۶۰ هزار قطعه جوجه ریزی اجداد پیش بینی شد ولی با اینکه سرانه مصرف به میزان ۲۵ کیلوگرم رسیده و هنوز برنامه مرغ سایز نیز اجرا نشده و صادرات بسیار اندکی هم داریم باید دید چرا این مقدار جوجه ریزی اجداد صورت گرفته و آثار تبعی آن چه خواهد بود؟

بخش سوم: آمارنامه و عملکرد مرغ مادر گوشتی و تحلیل آن

۱-۳-۱ اطلاعات ظرفیت پروانه‌ای مزارع مرغ مادر گوشتی کشور در سال ۱۴۰۲ بشرح جدول شماره ۱ می‌باشد که همانگونه که قابل مشاهده است حدود ۶۳ درصد مزارع مادر گوشتی در ۶ استان شمالی و شمال غربی کشور مستقر می‌باشند.

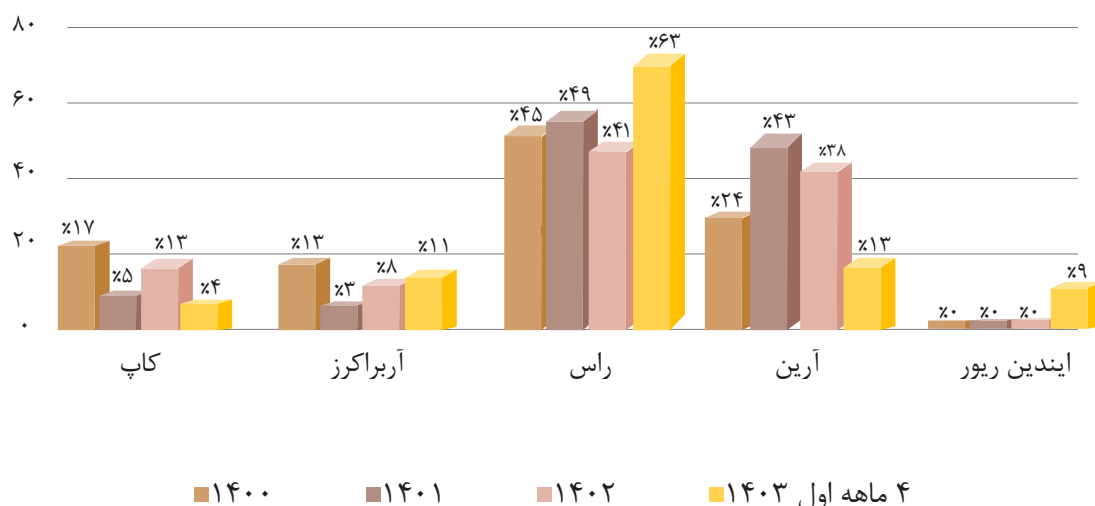
جدول ۱ - رتبه‌بندی ظرفیت پروانه‌ای مزارع مرغ مادر گوشتی کشور در سال ۱۴۰۳

ردیف	استان	تعداد	مجموع ظرفیت	درصد از ظرفیت کل
۱	مازندران	۲۱۸	۶,۶۰۰,۸۱۹	۲۱
۲	گیلان	۱۱۳	۴,۳۰۵,۲۱۴	۱۳,۷
۳	گلستان	۷۴	۲,۷۶۷,۹۰۴	۸,۸
۴	اردبیل	۴۹	۲,۲۰۹,۶۷۷	۷
۵	آذربایجان غربی	۷۲	۱,۹۵۳,۶۲۵	۶,۲
۶	آذربایجان شرقی	۵۵	۱,۹۳۷,۹۴۰	۶,۱
۷	زنجان	۲۳	۱,۲۹۱,۹۰۰	۴,۱
۸	تهران	۳۲	۱,۱۱۵,۸۷۸	۳,۵
۹	خراسان رضوی	۲۰	۱,۰۷۲,۲۴۴	۳,۴
۱۰	قزوین	۲۸	۱,۰۵۷,۶۰۰	۳,۳
۱۱	مرکزی	۲۲	۱,۰۰۶,۳۷۷	۳,۲
۱۲	خوزستان	۵	۹۱۲,۳۶۰	۲,۹
۱۳	اصفهان	۱۶	۷۲۵,۳۰۰	۲,۳
۱۴	کردستان	۱۹	۵۹۰,۷۰۰	۱,۸۸
۱۵	فارس	۱۳	۵۳۳,۳۰۰	۱,۷
۱۶	همدان	۱۹	۵۲۳,۱۰۰	۱,۶۶
۱۷	کرمان	۶	۳۹۳,۵۰۰	۱,۲۵
۱۸	البرز	۱۰	۳۴۱,۶۲۰	۱,۰۸
۱۹	یزد	۵	۳۲۴,۶۰۰	۱,۰۳
۲۰	کرمانشاه	۱۰	۳۰۷,۵۰۰	۰,۹۸
۲۱	لرستان	۷	۳۱۱,۶۰۰	۰,۹۹
۲۲	خراسان جنوبی	۴	۲۶۳,۶۰۰	۰,۸۴
۲۳	سمنان	۸	۲۵۵,۶۰۰	۰,۸۱
۲۴	چهار محال و بختیاری	۶	۱۷۳,۰۰۰	۰,۵۵
۲۵	قم	۴	۱۴۸,۲۰۰	۰,۴۷
۲۶	سیستان و بلوچستان	۲	۹۱,۸۰۰	۰,۲۹
۲۷	خراسان شمالی	۲	۷۰,۰۰۰	۰,۲۲
۲۸	هرمزگان	۲	۶۵,۰۰۰	۰,۲
۲۹	بوشهر	۱	۱۸,۰۰۰	۰,۰۶
جمع کل		۸۴۶	۳۱,۴۲۱,۹۵۹	۱۰۰

منبع: سامانه سماسط (آنالیزور ظرفیت)

۳-۲- ظرفیت واحدهای مرغ مادر در سال ۱۴۰۲ نسبت به دو سال گذشته از نظر تعداد حدود ۴/۵ درصد و از نظر ظرفیت ۱۴/۵ درصد رشد داشته ولی با اینحال در سال ۱۴۰۲ مجموعاً حدود ۱,۱ میلیون قطعه جوجه یکروزه مادری به ارزش ۴,۵ میلیون دلار وارد شد که تعداد بیش از ۹۰۰ هزار آن از سویه راس و از مبدأ کشور گرجستان به کشور وارد و متأسفانه بدلیل سوء مدیریت و بی تدبیری حداقل ۴۰ درصد جوجه‌های وارد شده ارور سکس بوده و بعداً در کشور مشخص شد که خروس بجای مرغ وارد شده که باعث هدررفت منابع ارزی هم بطور مستقیم و هم غیر مستقیم از محل مصرف دان گردید و برای شرکت‌های مرغ مادری نیز زیان آن به کفایت جبران نشد.

۳-۳- در سال ۱۴۰۲ مرغ مادر گوشتی کشور از سویه‌های نژادی تولیدکننده گوشت مرغ در ۴ نوع راس، کاب، آربرایکرز (آپلاس) و آرین تشکیل شد که در این راستا سهم راس ۴۱ درصد، کاب ۱۳ درصد، آربرایکرز ۸ درصد و آرین ۳۸ درصد بوده است. در زیر نمودار مقایسه ای سهم نژادی در جوجه ریزی مزارع مادر گوشتی در سال‌های ۱۴۰۰ الی ۱۴۰۳ (۴ ماهه اول) جهت مزید اطلاع آورده شده است.

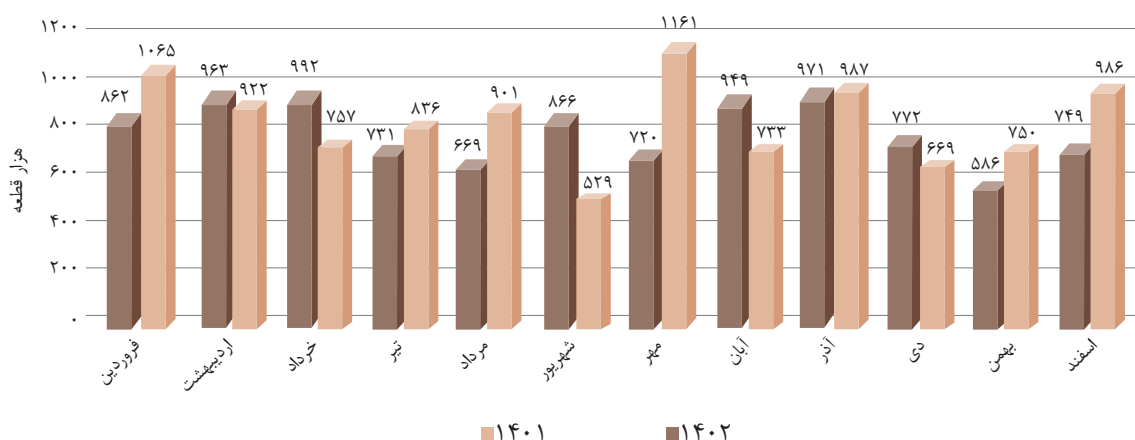
۳-۴- جدول ۲ روند جوجه‌ریزی مرغ مادر گوشتی طی سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ را نشان میدهد که گرچه در مجموع تعداد قابل قبولی از جوجه ریزی در سال ۱۴۰۲ رخ داده است ولی ناترازی و واریانس ماهانه آن باید مورد بررسی قرار گیرد که برای سال ۱۴۰۳ دچار کمبود جوجه در برخی از ماهها نباشیم و از سویی به واردات جوجه یکروزه یا تخم نطفه دار دامن زده نشود.

جدول ۲- تعداد جوجه‌ریزی مرغ مادر گوشتی در سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ به تفکیک ماه (هزار قطعه)

ماه	فروردین	اردیبهشت	خرداد	تیر	مرداد	شهریور	مهر	آبان	آذر	دی	بهمن	اسفند	جمع کل	پیش بینی برنامه فدراسیون
سال														
۱۴۰۱	۸۶۱,۶	۹۶۲,۹	۹۹۱,۷	۷۳۰,۷	۶۶۹,۳	۸۶۵,۹	۷۲۰,۴	۹۴۹,۳	۹۷۰,۷	۷۷۲	۵۸۵,۷	۷۴۸,۵	۹,۸۲۹	۱۱,۲۳۵
۱۴۰۲	۱۰۶۵	۹۲۱,۷	۷۵۶,۶	۸۳۶	۹۰۰,۵	۵۲۸,۶	۱۱۶۱	۷۳۳,۳	۹۸۶,۷	۶۶۹	۷۵۰,۴	۹۸۵,۵	۱۰,۲۹۵	۱۱,۳۶۷

منبع: آمارهای وزارت جهاد کشاورزی، انجمن جوجه یکروزه، سماسط (آنالیزور توزیع جوجه یکروزه)

جوجه‌ریزی مادر گوشتی

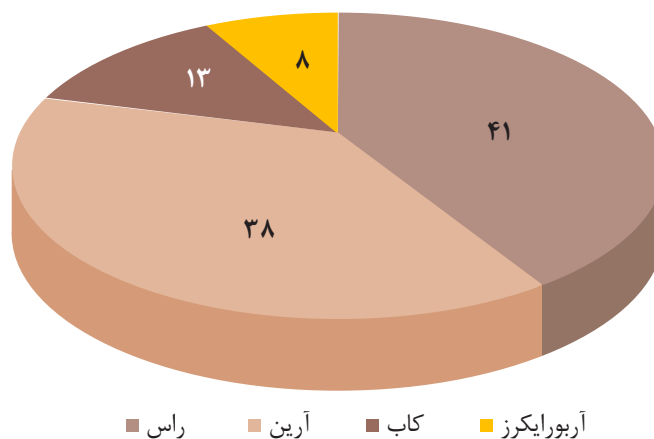
۳-۵- گرچه عمر اقتصادی مرغ مادر گوشتی ۶۴ هفته است ولی از آنجایی که وزارت جهاد کشاورزی و سایر اعضای کمیته ملی احیای سویه آرین برای اقدام به احیا سیاست تکثیر این سویه را جایگزین اقدامات بنیادی احیایی نمودند لذا اولاً واردات اجداد به کشور حداقل طی ۳ سال به تعویق افتاد و ثانیاً به ضرورت تأمین جوجه یکروزه تجاری مورد نیاز، سن گله‌های مادری اجازه افزایش یافته و تا سن ۱۰۵ هفتگی ادامه یافت که ماحصل آن کاهش جوجه درآوری، کاهش کیفیت جوجه استحصال و در نتیجه مشکلات کیفیتی و بهداشتی در رشد مرغها بوده است.

۳-۶- سهم آمیخته‌ها در جوجه‌ریزی مادر گوشتی در سال ۱۴۰۲ بشرح جدول ۳ می‌باشد.

جدول ۳- درصد سهم جوجه‌ریزی مادر سویه‌های مختلف نژادی مرغ گوشتی طی سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲

کاب	آرین	رأس	سویه نژادی	
			سال	
۵	۳	۴۹	۱۴۰۱	
۱۳	۸	۴۱	۱۴۰۲	

درصد سهم جوجه‌ریزی آمیخته‌های مادر گوشتی در سال ۱۴۰۲

بخش چهارم: آمارنامه و عملکرد مرغ گوشتی و تحلیل آن

۴-۱- در حال حاضر (سال ۱۴۰۳) در بخش پرورش مرغ گوشتی ۱۹,۷۶۵ واحد پرورشی با ظرفیت پروانه‌ای حدود ۴۶۶ میلیون قطعه مرغ گوشتی (جدول شماره ۱)، با میانگین ۳/۸ دوره پرورش در سال برای مجموع مرغداری‌های عادی و زنجیره یکپارچه و میانگین وزن لاشه مرغ کشتار شده به میزان ۱/۸ کیلوگرم، قادر به تولید گوشت مرغ به ظرفیت تولید اسمی حداقل ۳/۲ میلیون تن گوشت مرغ در سال است.

جدول ۱- تفکیک ظرفیتی مرغداری‌های گوشتی (سال ۱۴۰۳)

ظرفیت / استان	از ۱ تا ۵ هزار	از ۵ تا ۱۰ هزار	از ۱۰ تا ۱۵ هزار	از ۱۵ تا ۲۰ هزار	از ۲۰ تا ۳۰ هزار	از ۳۰ تا ۵۰ هزار	از ۵۰ تا ۱۰۰ هزار	۱۰۰ هزار به بالا	تعداد کل	مجموع ظرفیت
آذربایجان شرقی	۶	۱۰۰	۱۸۳	۷۵	۲۰۳	۹۹	۲۶	۷	۶۹۹	۱۵,۳۵۹,۹۰۳
آذربایجان غربی	۰	۷	۱۹۰	۸۰	۲۴۸	۲۰۸	۲۷	۴	۷۶۴	۱۸,۱۵۶,۹۳۰
اردبیل	۱۱	۷۰	۱۱۳	۷۱	۱۱۶	۸۲	۱۲	۳	۴۷۸	۹,۳۷۱,۵۳۷
اصفهان	۸	۲۴۵	۳۹۱	۱۹۷	۳۴۱	۲۸۸	۱۰۷	۹	۱,۵۸۶	۳۵,۴۱۸,۶۰۵
البرز	۴	۲۳	۲۴	۱۹	۱۹	۲۲	۱۱	۶	۱۲۸	۳,۶۵۱,۴۵۱
ایلام	۳	۱۰	۷۸	۵۴	۱۵۳	۸۰	۱۳	۱	۳۹۲	۸,۳۴۹,۰۰۰
بوشهر	۰	۳	۵	۵	۴۷	۱۲۹	۲۳	۱	۲۱۳	۶,۹۹۰,۴۴۰
تهران	۰	۲۴	۲۴	۳۰	۳۵	۴۲	۲۲	۱۶	۱۹۳	۷,۲۳۶,۵۱۹
چهارمحال و بختیاری	۱	۲	۵۹	۱۸	۹۳	۴۷	۴	۵	۲۲۹	۵۰,۹۸۸,۰۰۰
خراسان جنوبی	۵۴	۹۷	۱۵۱	۱۴۲	۱۲۶	۸۴	۱۵	۱	۶۷۰	۱۱,۷۶۴,۲۲۹
خراسان رضوی	۱۰۷	۳۰۳	۲۸۴	۴۱۸	۲۲۳	۲۹۱	۷۹	۱۴	۱,۷۱۹	۳۴,۴۳۸,۱۶۳
خراسان شمالی	۳	۹	۹	۱۴	۳۱	۳۰	۱۷	۲	۱۱۵	۳,۳۴۰,۵۶۰
خوزستان	۰	۲۸	۱۸۴	۱۳۱	۴۳۳	۱۵۶	۳۶	۲	۹۷۰	۲۲,۱۳۷,۷۱۷
زنجان	۰	۷	۱۸	۲۴	۸۱	۹۵	۲۳	۱	۲۵۹	۷,۸۶۴,۰۱۰
سمنان	۲	۳۳	۷۶	۵۰	۸۶	۹۳	۵۱	۳	۳۹۴	۱۰,۵۹۸,۸۰۰
سیستان و بلوچستان	۰	۱	۲۰	۱۸	۱۵۷	۹۰	۲۴	۱	۳۱۱	۸,۴۹۶,۰۱۹
فارس	۲	۳۷	۱۷۱	۸۵	۱۷۲	۴۳۱	۱۰۲	۱۹	۱,۰۱۹	۳۱,۶۱۵,۸۵۶
قزوین	۴	۶۴	۱۰۷	۴۴	۱۰۴	۹۴	۵۰	۵	۴۷۲	۱۱,۷۶۶,۸۵۰
قم	۳	۷۴	۶۴	۶۰	۴۳	۴۸	۱۹		۳۱۱	۵,۹۶۲,۳۵۰
کردستان	۱۸	۵۶	۱۴۵	۹۲	۳۳۹	۱۱۳	۱۷		۷۸۰	۱۵,۷۷۷,۸۵۰
کرمان	۱۴	۱۰۰	۱۵۰	۴۴	۱۸۱	۶۱	۲۶	۵	۵۸۱	۱۱,۲۹۵,۱۲۰
کرمان جنوب	۰	۱	۶	۱	۹	۱			۱۸	۳۲۱,۴۰۰
کرمانشاه	۸	۴۶	۱۹۵	۳۲	۲۸۷	۴۶	۸	۲	۶۲۴	۱۰,۹۲۶,۰۵۴
کهگیلویه و بویراحمد	۳	۰	۴۲	۱۷	۷۸	۱۵	۴		۱۵۹	۲,۹۹۷,۵۰۰
گلستان	۰	۳۶	۱۵۶	۱۰۷	۱۲۶	۳۴۹	۱۶۶	۶۹	۱,۰۰۹	۳۸,۶۵۲,۹۱۰
گیلان	۱۹	۱۰۶	۱۰۵	۱۰۱	۱۹۶	۲۹۳	۷۷	۲۲	۹۱۹	۲۵,۷۵۲,۷۳۸
لرستان	۵	۶۰	۱۱۷	۱۱۰	۳۰۸	۱۴۴	۳۵	۳	۷۸۲	۱۷,۶۶۰,۳۵۰
مازندران	۲۷	۲۳۷	۴۸۰	۱۷۱	۵۰۱	۳۲۶	۱۱۰	۱۸	۱,۸۷۰	۴۱,۳۷۰,۳۶۰
مرکزی	۴	۵۹	۱۲۷	۳۴	۱۸۴	۷۶	۲۹	۴	۵۱۷	۱۱,۲۱۲,۲۹۱
هرمزگان	۰	۲	۵۲	۱۳	۱۷۶	۷۱	۱۴	۱	۳۲۹	۸,۱۶۶,۶۲۰
همدان	۷	۷۷	۱۲۲	۵۲	۱۵۹	۱۱۱	۲۸	۴	۵۶۰	۱۲,۷۰۴,۵۹۰
یزد	۱۷	۱۷۶	۱۸۱	۷۵	۱۵۲	۶۶	۲۶	۲	۶۹۵	۱۱,۷۵۴,۹۵۰
جمع کل تعداد	۳۳۰	۲,۰۹۳	۴,۰۲۹	۲,۳۸۴	۵,۴۰۷	۴,۰۸۱	۱,۳۱۱	۲۳۰	۱۹,۷۶۵	
درصد از تعداد کل	۲	۱۱	۲۰	۱۲	۲۷	۲۱	۶	۱	۱۰۰	
جمع کل ظرفیت	۱,۱۹۹,۰۱۱	۱۳,۹۵۹,۴۱۱	۴۳,۹۵۳,۴۳۹	۳۸,۶۱۱,۶۶۹	۱۱۸,۹۶۹,۵۴۱	۱۴۲,۸۰۵,۱۱۳	۷۴,۶۹۵,۸۰۶	۳۲,۰۱۶,۱۸۲	۴۶۶,۲۱۰,۱۷۱	
درصد از ظرفیت کل	۰	۳	۹	۸	۲۶	۳۱	۱۶	۷	۱۰۰	

منبع: سامانه سماسط (آنالیزور ظرفیت)

۴-۲- آنچه که در آمارهای برگرفته از سامانه سماسط بدست می‌آید، در سال ۱۴۰۲ سهم جوجه ریزی در مزارع گوشتی از آمیخته‌های مختلف برای سویه راس ۵۹ درصد، آرین ۳۰ درصد، کاب ۶ درصد و آربورایکوز ۵ درصد بوده که البته بررسی‌های عملی از نتایج کشتار مرغ در کشتارگاه‌ها حاکی است که سهم جوجه ریزی واقعی از سویه آرین حداکثر ۱۰ درصد برآورد شده و بصورت واقعی سایر سویه‌ها در خفا جایگزین آرین در مرغداریها شده‌اند و بدیهی است آمار برگرفته از سامانه سماسط با آنچه که در عمل در مرغداریهای گوشتی رخ داده مطابقت ندارد و در این راستا بدیهی است که سویه راس در جایگزینی با آرین سهم بسزایی ایفا نموده است.

۴-۳- شایان ذکر است که در سال ۱۴۰۲ تعداد ۲۸۷,۴ میلیون تخم نطفه دار گوشتی به ارزش ۳۶,۹ میلیون دلار و تعداد ۱ میلیون قطعه جوجه یکروزه به ارزش ۶۸۴ هزار دلار و میزان بیش از ۴۲ هزار تن گوشت مرغ به ارزش حدود ۹۴ میلیون دلار وارد کشور گردید که بنا بر ظرفیت خودکفایی کشور در تولید جوجه حتماً نیاز به بررسی بیشتر دارد که چه نوع سیاست راهبردی باعث این حجم از واردات شده است؟

۴-۴- علیرغم تلاش‌های صورت گرفته بدلیل عدم حمایت کافی از شرکت‌های برتر زنجیره یکپارچه و اساساً سیاست توسعه همه جانبه تولید زنجیره ای و هم اعمال قیمت گذاری دستوری در این شرکت‌ها بدون اینکه مرغداریها تحت الشعاع نظارت‌ها باشند، باعث شد که در مواقع بالاتر بودن قیمت مرغ زنده در بازار نسبت به قیمت دستوری، بسیاری از مرغداریها از قرارداد خود با زنجیره‌ها سرباز زده و از زنجیره خارج شوند و تمامی این موارد باعث شد که سهم زنجیره‌ها از تولید گوشت مرغ در میانگین سال ۱۴۰۲ حداکثر ۲۸ درصد باشد در حالیکه هدف گذاری صنفی برای تولید حداقل ۴۰ درصد گوشت مرغ در زنجیره‌ها بود و لازم است به این اشکالات در مدیریت جدید وزارت جهاد کشاورزی رسیدگی شود.

۴-۵- در برنامه ۵ ساله صنعت طیور مقرر بود به‌منظور تأمین اهداف بهداشتی و هم بهره‌وری در مرغداری‌های گوشتی که همواره مورد تهدید جدی بیماری‌های مهم بومی (سی آر دی، کلی باسیلوز، نیوکاسل و برونشیت و....) از یکطرف و مشکلات تهیه و انبارداری مواد اولیه خوراک از نظر تأمین نقدینگی لازم، تهیه به موقع نهاده‌های خوراک، اجرای استانداردهای کیفی و بهداشتی لازم و همچنین فرمولاسیون نامناسب خوراک تهیه شده در مرغداری که قابل ردیابی هم نیست، در تأسیس مرغداری‌های جدید، امکانات ساخت دان حذف و در مرغداری‌های موجود نیز در فاز اول، تولید خوراک در مرغداری‌های کمتر از ۵۰ هزار قطعه بایستی بتدریج ممنوع و مصرف خوراک در این دسته از مرغداریها بدون هیچ اغمازی صرفاً از طریق کارخانجات معتبر خوراک طیور که مورد تایید دامپزشکی کشور و تشکل‌های صنفی مرغ گوشتی است صورت پذیرد،

متأسفانه بدلیل عدم حمایت کافی وزارت جهاد کشاورزی و ناهماهنگی‌های تشکلی مرغداران با کارخانجات خوراک تا کنون این مهم انجام نشده و همواره مشکلات جدی در حوزه توزیع و حمل نهاده، نقدینگی مرغداران، واسطه‌گری‌ها در حوزه نهاده، هدررفت نهاده‌ها در تولید دستی در مرغداری، مشکلات بهداشتی ناشی از حمل و تولید پراکنده و غیراصولی خوراک در مرغداری و بسیاری از موارد مهم دیگر هنوز پابرجاست که باید در اولویت جدی مدیریت جدید وزارت جهاد کشاورزی قرار گیرد.

۴-۶- از آنجایی که هر گونه برنامه ریزی نحوه ادامه فعالیت صنعت مرغ گوشتی باید مبتنی بر تحلیل داده های عملیاتی در گذشته باشد لذا در

قالب جدول شماره ۲ آمارهای عملیاتی تأثیرگذار در عملکرد زنجیره صنعت مرغ گوشتی ارائه شده است:

جدول ۲- آمار تولیدی زنجیره صنعت مرغ گوشتی از سال ۱۳۹۹ لغایت ۱۴۰۳

سال	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۴۰۲
تعداد واردات اجداد مرغ گوشتی خط D (قطعه)	۲۸۹,۰۰۰	۳۲۰,۰۰۰	۱۷۲,۷۶۶	۳۳۴,۷۶۲
جمع کل جوجه ریزی مادر داخلی و وارداتی (هزار قطعه)	۹,۷۴۲	۱۱,۰۳۰	۹,۸۲۹	۱۰,۲۹۵
جوجه ریزی انجام شده ی تجاری (میلیون قطعه)	۱,۲۲۵	۱,۴۴۲	۱,۲۷۳	۱,۵۹۶
میانگین قیمت جوجه یکروزه (ریال)	۲۱,۷۴۹	۶۲,۸۰۰	۸۱,۱۷۰	۱۹۶,۳۳۰
تولید گوشت مرغ (هزار تن)	۲,۷۰۰	۲,۷۳۰	۲,۲۴۱	۲,۴۱۲
میانگین سهم شرکت های تولید زنجیره ای از تولید گوشت مرغ	۱۷,۴	۱۸,۱	۲۳,۱	۲۸,۳
نرخ میانگین فروش مرغ زنده در مرغداری (ریال)	۱۳۱,۰۰۰	۱۸۷,۰۰۰	۳۶۲,۰۰۰	۵۷۳,۳۷۰
نرخ میانگین مصرف کننده گوشت مرغ (ریال)	۱۷۵,۹۸۰	۲۶۹,۰۰۰	۵۲۷,۰۰۰	۷۹۳,۰۰۰

منبع: فدراسیون طیور ایران

۴-۷- بر اساس تحلیل های آماری گذشته نگر، بهره گیری از یافته ها و تحلیل عملیاتی کارشناسان و صاحب نظران حوزه مرغ گوشتی کشور و در نظر گرفتن شرایط اقتصادی- اجتماعی برای مصرف داخلی گوشت مرغ و پیش بینی صادرات احتمالی آن در سال ۱۴۰۲، مقرر شده بود که برای جمعیت ۸۶ میلیونی کشور و با فرض ادامه مصرف سرانه ۳۲ کیلوگرم که معادل ۲,۷۵۲ میلیون تن گوشت مرغ خواهد بود، با پیش فرض ۲۵ درصد جوجه ریزی آراین و ۷۵ درصد از سویه های خارجی تعداد ۱,۵۷۳ میلیارد عدد جوجه ریزی شود که گرچه این تعداد جوجه ریزی محقق شد ولی بدلائل مختلفی که مهمترین آن مربوط به سویه آراین می باشد، میزان گوشت حاصله حداکثر ۲,۴ میلیون تن بوده و جمعیت کشور نیز با احتساب مهاجرین خارجی ساکن در کشور بالغ بر ۹۴ میلیون نفر برآورد می شود که به معنای سرانه مصرف واقعی ۲۵,۵ کیلوگرم می باشد.

جدول ۳- آمار مقایسه ای عملکرد جوجه ریزی و تولید گوشت مرغ بر مبنای محاسبات واقعی و آمار مرکز آمار ایران در سال ۱۴۰۱

شماره	ماه												جمع کل	
	موضوع													
سال ۱۴۰۱	تعداد جوجه‌ریزی (هزار قطعه)	۱۳۲/۲۸۶	۱۲۳/۷۳۹	۱۱۷/۳۳۸	۹۳/۱۲۶	۹۷/۱۲۱	۹۷/۲۱۸	۱۱۲/۴۵۴	۱۲۲/۴۲۸	۱۰۹/۵۷۶	۱۱۲/۸۵۳	۱۱۸/۴۲۰	۸۴/۲۶۶	۱/۳۲۰/۸۲۵
	پیش بینی تولید گوشت مرغ براساس معیارهای محاسباتی (تن)*	۲۲۱/۸۷۵	۲۱۰/۵۰۲	۲۱۳/۹۴۶	۲۰۰/۱۲۳	۱۸۹/۷۷۱	۱۵۰/۶۱۳	۱۵۷/۰۷۴	۱۵۷/۲۳۱	۱۸۱/۸۷۲	۱۹۸/۰۰۳	۱۷۷/۲۱۷	۱۸۲/۵۱۷	۲/۲۴۰/۷۴۴
	مقدار گوشت تولیدی براساس مرکز آمار ایران(تن)**	۱۹۷/۰۹۹	۱۸۴/۷۸۰	۱۹۶/۴۴۰	۱۶۴/۲۶۳	۱۷۳/۷۱۹	۱۴۶/۰۷۲	۱۲۹/۶۹۷	۱۴۷/۸۱۳	۱۹۶/۲۱۸	۱۸۵/۴۸۷	۱۸۷/۹۳۰	۱۸۰/۱۲۶	۲/۰۸۹/۶۴۴

* متوسط وزن زنده ۲/۴۱ کیلوگرم-متوسط تلفات ۱۱/۷ درصد - متوسط افت لاشه ۲۴ درصد (اطلاعات اخذ شده در فدراسیون از سازمان دامپزشکی کشور و تعدادی از کشتارگاهها در جغرافیای متفاوت ایران، ضمن اینکه گوشت تولیدی هر ماه بر مبنای جوجه ریزی ۲ ماه قبل آن محاسبه شده است)

**متوسط وزن زنده ۲/۴۸ کیلوگرم -متوسط افت لاشه ۲۴/۵ درصد (مرکز آمار ایران)

جدول ۴- آمار مقایسه ای عملکرد جوجه ریزی و تولید گوشت مرغ بر مبنای محاسبات واقعی و آمار مرکز آمار ایران در سال ۱۴۰۲

سال	ماه												جمع کل
	موضوع												
سال ۱۴۰۲	تعداد جوجه ریزی (هزار قطعه)												۱/۵۹۶/۴۵۱
	پیش بینی تولید گوشت مرغ براساس معیارهای محاسباتی (تن) *												۲/۴۱۱/۹۳۳
	مقدار گوشت تولیدی براساس مرکز آمار ایران (تن) **												۲/۱۵۴/۵۰۱
	فروردین	اردیبهشت	خرداد	تیر	مرداد	شهریور	مهر	آبان	آذر	دی	بهمن	اسفند	
	۱۰۶/۹۰۰	۱۱۲/۵۳۳	۱۲۵/۳۶۵	۱۳۳/۹۸۹	۱۴۱/۰۰۰	۱۳۰/۷۶۶	۱۲۵/۴۵۱	۱۲۸/۲۱۳	۱۴۴/۱۹۰	۱۵۲/۶۹۷	۱۵۲/۴۳۴	۱۴۲/۹۱۴	
	۱۸۹/۹۸۶	۱۳۵/۱۹۲	۱۷۱/۵۰۴	۱۸۰/۵۴۲	۲۰۰/۴۶۳	۲۱۴/۹۶۵	۲۲۶/۲۱۳	۲۰۹/۷۹۴	۲۰۱/۲۶۷	۲۰۵/۶۹۸	۲۳۱/۳۳۰	۲۴۴/۹۷۹	
	۱۴۳/۱۵۵	۱۲۳/۲۱۸	۱۵۶/۹۵۶	۱۶۱/۹۷۲	۱۸۰/۱۳۳	۱۹۷/۸۵۵	۲۰۱/۱۹۰	۱۸۷/۵۴۰	۱۸۰/۱۰۶	۱۸۷/۰۱۹	۲۰۸/۳۴۸	۲۲۷/۰۱۰	

* متوسط وزن زنده ۲/۳۳ کیلوگرم - متوسط تلفات ۹/۴ درصد - متوسط افت لاشه ۲۴ درصد (اطلاعات اخذ شده در فدراسیون از سازمان دامپزشکی کشور و تعدادی از کشتارگاهها در جغرافیای متفاوت ایران، ضمن اینکه گوشت تولیدی هر ماه بر مبنای جوجه ریزی ۲ ماه قبل آن محاسبه شده است)

** متوسط وزن زنده ۲/۴۲ کیلوگرم - متوسط افت لاشه ۲۴ درصد (مرکز آمار ایران)

۴-۸- در جداول شماره ۳ و ۴ آمار مقایسه ای عملکرد جوجه ریزی و تولید گوشت مرغ بر مبنای محاسبات فدراسیون طیور ایران با توجه به معیارهای اخذ شده از کشتارگاهها و سازمان دامپزشکی کشور با آمار مرکز آمار ایران برای سالهای ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ آورده شده تا مشکل تحلیلها و آمارهای ارائه شده به چالش کشیده شده و برای آن راه حل مناسبی اندیشیده شود و از سوی دیگر با این آمارها بتوانیم میزان جوجه ریزی، مقدار نهاده مصرف شده که برای آن با مشقت فراوان ارز تهیه شده، تخم نطفه دار گوشتی و گوشت مرغ وارد شده به کشور را با نتیجه گوشت حاصل شده بعنوان دستاورد تصمیمات کلان ارزیابی کرده و برای اقدامات بعدی از آن بهره گیری شود.

۱- ادامه روند الزام جوجه ریزی متناظر آراین در مرغداریهای مادر و تجاری گوشتی بدون هیچگونه دستاورد مناسب ناشی از ترک فعلهای صورت گرفته برای احیای این سویه و امتیاز رانتی برای مالکین اجدادی آن در کنار سویه های خارجی،

۲- ضعف اجرای برنامه گسترش تولید گوشت مرغ بصورت زنجیره یکپارچه که از برنامه تشکلی آن حداقل ۱۲ درصد عقب تر است،

۳- قیمت گذاری دستوری و فشار نامتعادل آن به شرکت های تولید زنجیره ای گوشت مرغ که در تضاد کامل با اهداف تنظیم بازاری بوده،

۴- عدم اجرای کاهش تدریجی تولید دستی خوراک در مرغداریهای و مشکلات اقتصادی و بهداشتی حاصل از آن،

۵- عدم اجرای برنامه تولید مرغ سایز و چالش های بازاری آن،

۶- جوجه ریزی نامتناسب با بازار عرضه گوشت مرغ توأم با واردات گوشت مرغ برخلاف سیاست تشویق و حمایت تولید داخلی

۷- واردات تخم نطفه دار برخلاف اهداف حمایت از تولید داخلی

۸- واردات حداقلی جوجه اجداد به کشور پس از حداقل ۳ سال وقفه،

۹- حفظ انحصار مالکیت واردات سویه راس به کشور علیرغم اشراف کامل به مشکلات ناشی از آن

۱۰- ضعف ارتباطات تشکیلی با یکدیگر و بخش های مختلف حاکمیتی متولی تولید و بازار در برنامه ریزی های تولید تا بازار گوشت مرغ

۱۱- دخالت دولت در نحوه جوجه ریزی، نوع نژاد مورد استفاده، سرنوشت بازار مرغ تولیدی و ... در مرغداری درحالیکه عمده چالش ها ریشه در بازار مرغ و واسطه های کشتار (کشتارکن ها) و ضعف هماهنگی با کشتارگاهها دارد.

فصل ۳:

تحلیل وضعیت جوجه ریزی، تولید تخم مرغ و بازار داخلی و صادرات آن

بخش اول: آمارنامه و عملکرد مرغ اجداد تخمگذار و تحلیل آن

۱. مرغ اجداد تخمگذار کشور در سال ۱۴۰۲ از سویه‌های نژادی تولید تخم مرغ با پوسته سفید در ۲ نوع‌های لاین توسط شرکت مرغک (وابسته به سازمان اقتصادی کوثر)، ال اس ال توسط شرکت برکت (مالکیت خصوصی) و بصورت وارداتی از مزارع لاین تخمگذار معتبر دنیا تأمین شده است.

۲. میزان واردات اجداد از خط D توسط این دو شرکت در سال ۱۴۰۲ به میزان ۱۱۴۲۰ قطعه (برکت ۵۲۶۰ و مرغک ۶۱۶۰ قطعه) صورت گرفته که با برنامه اعلام شده در سند برنامه ۵ ساله صنعت طیور (فدراسیون طیور ایران) همخوانی دارد.

بخش دوم: آمارنامه و عملکرد مرغ مادر تخمگذار و تحلیل آن

۱. در سال ۱۴۰۲ مرغ مادر کشور از سویه‌های تولید تخم مرغ در ۶ نوع‌های لاین، ال اس ال، بونز، شیور، نیک چیک و سوپر نیک بوده که ۲ سویه اول با سهم حدود ۶۵٪ از محل اجداد موجود کشور (مرغک و برکت) تأمین شده و ۴ سویه فعال مادری دیگر به دلیل نیاز به تنوع نژادی بصورت وارداتی از نمایندگی‌های مزارع اجداد تخمگذار معتبر دنیا تأمین شده است.

۲. سویه‌های نژادی وارداتی توسط شرکت‌های نام برده شده در مقابل آن‌ها وارد و توزیع می‌شوند: بونز (شرکت سیمرغ)، شیور (شرکت مشهد جوجه)، نیک چیک (شرکت‌های کیمیا طیور مرند و نیکان جوجه)، سوپرنیک (شرکت کاسپین طلایی چیکا)

۳. اطلاعات ظرفیت پروانه‌ای مزارع مادر تخمگذار کشور در سال ۱۴۰۳ بشرح جدول ذیل می‌باشد.

جدول ۱- مشخصات شناسنامه‌ای و ظرفیت پروانه‌ای مرغ مادر تخمگذار- سال ۱۴۰۳

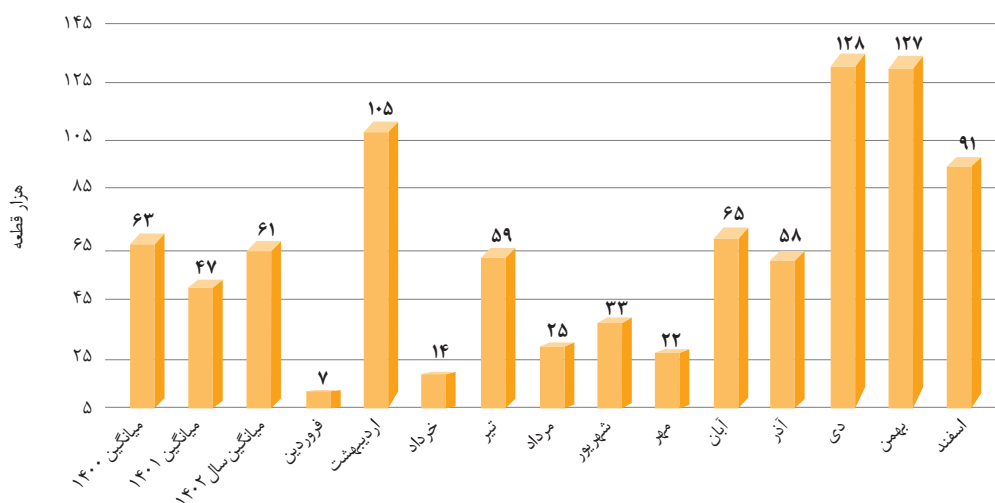
ردیف	نام مالک	نژاد	شهرستان	استان	نام مزرعه	ظرفیت کل
۱	شرکت مرغک	Hyline	زنجان	زنجان	مرغک	۷۰,۰۰۰
۲	شرکت مرغک	Hyline	شیراز	آذربایجان شرقی	مرغک/شیراز	۳۵,۰۰۰
۳	شرکت مرغک	Hyline	چناران	خراسان رضوی	مرغک/اخلمد	۴۰,۵۰۰
۴	شرکت مرغک	Hyline	شاندیز	خراسان رضوی	مرغک/شاندیز	۲۸,۸۰۰
۵	شرکت مرغک	Hyline	ساوجبلاغ	البرز	مرغک/فارم یک، ۲، ۴	۹۶,۷۵۰
۶	شرکت مرغک	Hyline	قم	قم	مرغک/گنجینه	۵۴,۵۰۰
۷	شرکت مرغک	Hyline	آبیک	قزوین	مرغک/فارم سه	۰
۸	شرکت طیور برکت	LSL	فومن	گیلان	سوپر طیور فومن	۹۰,۰۰۰
۹	شرکت طیور برکت	LSL	آبیک	قزوین	گسترش مرغ و جوجه البرز	۱۴۰,۰۰۰
۱۰	شرکت سیمرغ	Bovans	قوچان	خراسان رضوی	سیمرغ خراسان واحد ۵ تخمگذار	۳۰,۰۰۰
۱۱	شرکت سیمرغ	Bovans	بهار	کرمان	واحد ۲ کرمان	۵۰,۰۰۰

آمارنامه و تحلیل عملکرد صنعت طیور در سال ۱۴۰۲

۶۰,۰۰۰	شرکت سیمرغ واحد زیاران فارم یک و ۲	قزوین	آبیک	Bovans	شرکت سیمرغ	۱۲
۸۴,۰۰۰	شرکت مزرعه مرغ مادر مشهد جوجه - فارم ۲۱	خراسان رضوی	مشهد	Shaver	شرکت مشهد جوجه	۱۳
۳۶,۴۰۰	ملکان ۲۸۴	آذربایجان شرقی	ملکان	LSL	ملکان جوجه	۱۴
۳۵,۵۲۰	باقر حاجی زاده بهرام	آذربایجان شرقی	مرند	Nickchik	شرکت طیور مرند	۱۵
۲۹,۰۰۰	نسیم طیور	اصفهان	مورچه خورت	LSL	نسیم طیور اصفهان	۱۶
۳۹,۵۰۰	پردیس تیهو پارسیان فارم گنبد	گلستان	آزاد شهر	Nick Super	شرکت کاسپین طلایی چیکا	۱۷
۴۲,۰۰۰	فرایند	گلستان	بندر گز	Super Nick	شرکت کاسپین طلایی چیکا	۱۸
۱۹۰,۰۰۰	توسعه صنایع برکت	قزوین	آبیک	LSL	شرکت طیور برکت	۱۹
۳۳,۲۶۴	نیکان جوجه	آذربایجان شرقی	مرند	Nickchik	شرکت نیکان جوجه	۲۰
۵۹,۰۰۰	پورشمسیان	خراسان جنوبی		LSL/ Hyline	پورشمسیان	۲۱
۳۵,۱۱۲	نیکان جوجه	آذربایجان شرقی	مرند	Nickchik	شرکت نیکان جوجه	۲۲
۱,۳۶۷,۳۴۶	جمع کل					

منبع: سامانه سماصط (آنالیزور ظرفیت)

۴. میزان جوجه ریزی مادر تخمگذار در سال ۱۴۰۲ بشرح نمودار ذیل است:

۵. میزان جوجه ریزی مادر تخمگذار در سال ۱۴۰۲ بر اساس اطلاعات سامانه سماصط تعداد رند شده ۷۳۰ هزار قطعه صورت گرفته که از سال ۱۴۰۱ مقدار اندکی (۰/۶ درصد) کمتر بوده و باپیش بینی انجام شده در برنامه ۵ ساله صنعت طیور تقریباً همخوانی دارد ولی شایان ذکر است چون ظرفیت تولید جوجه این مقدار مادر پرورشی در طول عمر اقتصادی آن (۷۵ هفته) حداقل ۷۵ میلیون جوجه بوده که نسبت به نیاز کشور بسیار مازاد است لذا در صورتی میتواند مناسب اقتصاد شرکت‌های مادری باشد که امکان صادرات جوجه یکروزه به میزان حداقل ۱۰ درصد ظرفیت تولید جوجه یکروزه این شرکت‌ها فراهم باشد.

۶. میزان صادرات در سال ۱۴۰۲ برای جوجه یکروزه تخمگذار ۶۰,۰۰۰ قطعه و پولت تخمگذار حدود یک میلیون قطعه بوده است که در این خصوص باید توجه کرد که ظرفیت جوجه ریزی مادر در کشور نباید متکی به صادرات باشد.

بخش سوم : آمارنامه و عملکرد مرغ تخمگذار و تحلیل آن

۳-۱- ظرفیت پروانه ای مرغ تخمگذار در سال ۱۴۰۳ شامل : تعداد ۴۳۹ واحد پرورش پोलت مستقل به ظرفیت ۳۳,۵ میلیون قطعه، ۵۷ واحد پرورش پोलت وابسته به ظرفیت ۵,۶ میلیون قطعه و ۱۷۲۴ واحد مرغ تخمگذار با ظرفیت پروانه ای حدود ۱۱۸ میلیون قطعه مرغ تخمگذار (جدول شماره ۱)، قادر به تولید تخم مرغ به ظرفیت تولید اسمی سالیانه حداقل ۱ میلیون و ۷۰۰ هزارتن تخم مرغ در سال است.

جدول ۱- ظرفیت های پروانه ای مرغ تخمگذار کشور - سال ۱۴۰۳

ردیف	استان	تعداد کل	ظرفیت پولت وابسته	ظرفیت پولت مستقل	ظرفیت تخمگذار	درصد سهم تولید تخم مرغ
۱	اصفهان	۲۸۳	۱۱۵,۰۰۰	۵,۰۷۷,۸۲۸	۱۵,۲۲۵,۳۵۰	۱۲,۸۵
۲	خراسان رضوی	۳۳۸	۳۲۰,۸۰۰	۳,۸۹۵,۵۶۰	۱۲,۶۰۲,۵۸۴	۱۰,۶
۳	آذربایجان شرقی	۲۴۸	۱۰۹,۰۰۰	۳,۱۴۰,۱۶۳	۱۱,۴۹۴,۲۲۰	۹,۷
۴	تهران	۱۱۷	۹۰۶,۰۵۶	۲,۲۶۲,۳۹۲	۱۱,۰۳۵,۵۴۳	۹,۳
۵	قم	۲۷۱	۵۷,۷۶۰	۴,۵۱۱,۸۸۰	۱۰,۷۵۹,۷۸۰	۹,۰۸
۶	قزوین	۱۰۲	۹۲۰,۶۳۵	۴,۲۴۶,۳۸۴	۹,۱۹۶,۳۶۴	۷,۷۶
۷	البرز	۱۲۹	۴۵۵,۷۵۴	۲,۳۹۲,۵۵۵	۷,۸۰۳,۰۱۹	۶,۵۸
۸	فارس	۹۶	۲۷۸,۰۰۰	۹۹۷,۹۰۰	۶,۱۳۴,۰۱۴	۵,۱۷
۹	گلستان	۴۲	۱,۹۵۰,۰۰۰	۶۳۲,۰۰۰	۵,۷۸۶,۰۰۰	۴,۸۸
۱۰	مرکزی	۱۲۳	.	۱,۴۴۵,۷۶۱	۵,۲۴۷,۱۶۰	۴,۴۳
۱۱	یزد	۵۱	.	۹۰۵,۰۰۰	۳,۶۰۶,۶۰۰	۳,۰۴
۱۲	سمنان	۶۳	۳۲,۵۰۰	۱,۴۲۹,۵۰۰	۲,۹۸۳,۷۰۰	۲,۵۲
۱۳	خراسان جنوبی	۸۴	۲۳۰,۰۰۰	۹۲۲,۱۲۸	۲,۹۲۵,۵۷۹	۲,۴۷
۱۴	کرمان	۴۰	۵۴,۰۰۰	۳۹۰,۰۰۰	۲,۳۲۹,۱۰۰	۱,۹۶
۱۵	همدان	۴۶	.	۶۵۸,۰۰۰	۱,۹۲۳,۵۰۰	۱,۶۲
۱۶	زنجان	۲۲	.	۱۰۳,۰۰۰	۱,۳۲۹,۰۰۰	۱,۰۳
۱۷	آذربایجان غربی	۲۸	۲۳,۰۰۰	۸۰,۰۰۰	۱,۱۲۶,۲۲۰	۰,۹۵
۱۸	خوزستان	۱۷	.	۸۵,۰۰۰	۱,۱۱۰,۲۴۴	۰,۹۳
۱۹	کرمانشاه	۲۱	.	۱۲۰,۰۰۰	۱,۰۰۷,۰۰۰	۰,۸۵
۲۰	لرستان	۱۸	.	۴۵,۰۰۰	۹۰۰,۰۰۰	۰,۷۶
۲۱	اردبیل	۲۲	.	.	۷۷۲,۹۶۰	۰,۶۵
۲۲	مازندران	۱۸	۵۰,۰۰۰	۲۰,۳۸۰	۷۲۸,۹۰۰	۰,۶۱
۲۳	کردستان	۱۰	.	.	۶۹۱,۰۰۰	۰,۵۸
۲۴	سیستان و ب	۷	۶۰,۰۰۰	.	۶۷۰,۰۰۰	۰,۵۶
۲۵	چهار محال و ب	۸	.	۱۶۰,۰۰۰	۳۵۰,۰۰۰	۰,۲۹
۲۶	کهگیلویه و ب	۶	.	.	۳۰۰,۰۰۰	۰,۲۵
۲۷	ایلام	۳	.	.	۲۳۰,۰۰۰	۰,۱۹
۲۸	خراسان شمالی	۳	.	.	۱۳۰,۰۰۰	۰,۱
۲۹	کرمان (ج کرمان)	۱	.	.	۱۰۰,۰۰۰	۰,۰۸
۳۰	گیلان	۱	.	.	۶۰,۰۰۰	۰,۰۵
۳۱	بوشهر	۱	.	.	۴۰,۰۰۰	۰,۰۳
۳۲	هرمزگان	۱	.	.	۱۰,۰۰۰	۰,۰۰۸
جمع کل		۲,۲۲۰	۵,۵۶۲,۵۰۵	۳۳,۵۲۰,۴۳۱	۱۱۸,۵۰۷,۸۳۷	۱۰۰

منبع: آمار سماصط (آنالیزور ظرفیت)

۳-۲- مدیریت جوجه‌ریزی در واحدهای پرورش پोलت بعنوان یک حلقه واسط بسیار مهم بین جوجه یکروزه و مرغ تخمگذار تجاری، علیرغم اهمیت فراوان آن هنوز مورد توجه مؤثر در برنامه تولید و همچنین بهداشت و سلامت تولید نبوده و ساماندهی مناسبی در مورد آن صورت نمی‌پذیرد.

در این خصوص پولت که بعنوان ماشین اصلی تولید تلقی می‌شود بایستی تحت تدابیر خاصی قرار گرفته و بجز تشویق تشکیل سریعتر زنجیره‌های یکپارچه تولید، سایر موارد پرورش پولت یا بصورت سفارشی انجام شده یا اینکه شرکت‌های مرغ مادر به سمت فروش پولت بجای جوجه یکروزه تغییر رویه دهند.

۳-۳- مشابه سال‌های قبل در سال ۱۴۰۲ نیز بدلیل مشکلات نقدینگی و سودآوری کم در مرغداری‌های تخمگذار که مانع از هزینه کرد در بازسازی و بهسازی مرغداری گردید تغییر خاصی صورت نگرفته و همچنان حداقل ۳۰ درصد ساختمان و ۲۵ درصد تجهیزات مرغداری‌های تخمگذار کشور فرسوده کامل بوده و لازم است از هر دو دیدگاه بهداشتی و هم بهره‌وری، بازسازی و یا نوسازی شوند،

۳-۴- ظرفیت پروانه‌ای موجود مرغ تخمگذار کشور بصورت بی رویه ای در حال رشد است و در سال ۱۴۰۲ نسبت به سال ۱۴۰۰ بیش از ۱۲ میلیون قطعه پروانه برای مرغ تخمگذار صادر شده که از یکطرف بدلیل بهبود ویژگی‌های نژادی، تولید تخم مرغ در مرغهای فعال فعلی بالا رفته و از سوی دیگر هم برای ترویج مصرف تخم مرغ اقدام جدی صورت نمی‌گیرد و هم کشورهای هدف صادراتی ایران با سرعت قابل توجهی در حال استقلال و خودکفایی تولید تخم مرغ هستند و در سال‌های آتی برای تخم مرغ داخل پسته بازار صادراتی مطمئن نخواهیم داشت لذا اگر به اقتصاد مرغداری توجه نشود در سال‌های نزدیک آتی با مشکلاتی جدی در مرغداری‌های کوچک سایز خواهیم شد.

۳-۵- گرچه بر اساس برنامه ملی ارتقای کیفیت بهداشتی و تضمین سلامت تخم مرغ توسط سازمان دامپزشکی کشور که در بهمن ماه ۱۳۹۸ ابلاغ شد مقرر بود تخم مرغ تولیدی کشور به‌صورت شناسنامه‌دار بسته‌بندی و در زنجیره سرد توزیع شود ولی همواره بدلیل نبود عزم کافی در سازمان دامپزشکی کشور برای اجرای این سند علیرغم وجود زیرساخت‌های کافی و پیگیری‌های انجمن صنفی مربوط همچنان تا زمان تدوین این تحلیل (شهریور ۱۴۰۳) بیش از ۷۵ درصد تخم مرغ کشور بصورت بدون شناسنامه و عمدتاً در شرایط غیربهداشتی و در خارج از یخچال عرضه می‌شود.

۳-۶- همواره عمده تولید تخم مرغ در واحدهای کوچک سایز (حدود ۵۵ درصد در واحدهای با ظرفیت کمتر از ۱۰۰ هزار قطعه) تولید می‌شود که می‌تواند بعنوان یکی از نقاط ضعف صنعت مرغ تخمگذار تلقی شود.

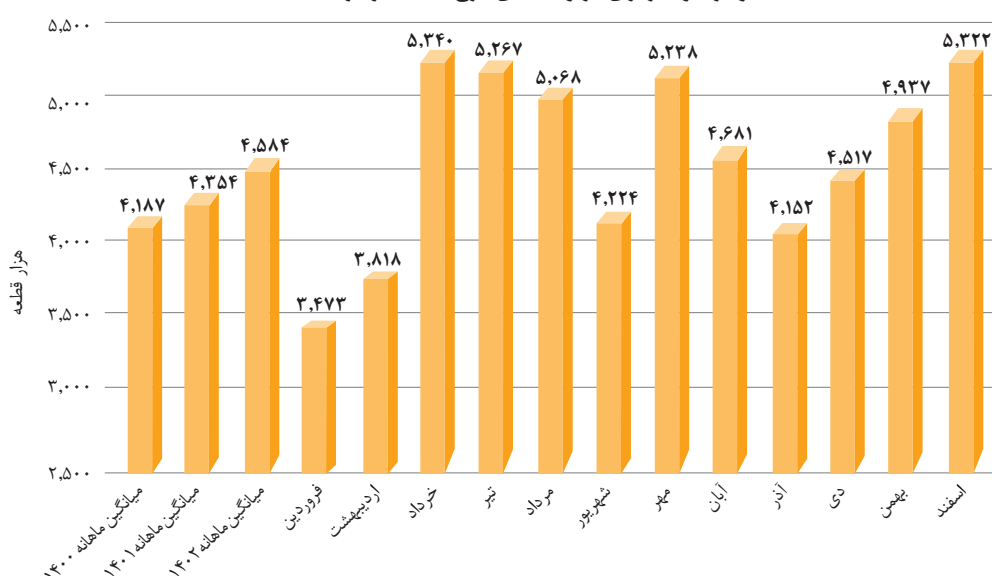
۳-۷- گرچه توسعه صدور پروانه برای تولید زنجیره یکپارچه در سالهای ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ رونق قابل توجهی داشته و تا کنون ۱۷ شرکت خصوصی و تعاونی تخم‌گذار موفق به دریافت پروانه تولید زنجیره ای تخم مرغ شده‌اند ولی تا زمانیکه فعالیت آنها منتهی به برند فعال در بازار نهایی محصول نباشد عملاً توفیق چندانی در اهداف تولید زنجیره ای که تضمینی برای بهره‌وری بالاتر، عرضه تخم مرغ بصورت شناسنامه دار بسته‌بندی که تضمینی برای سلامت و افزایش کیفیت آن است و نیز تحقق اهداف دراز مدت در جهت صادرات پایدار بخصوص در بازار غذاهای حلال رخ نخواهد داد.

جدول ۴- آمار تولیدی زنجیره صنعت مرغ تخمگذار از سال ۱۳۹۸ لغایت ۱۴۰۲

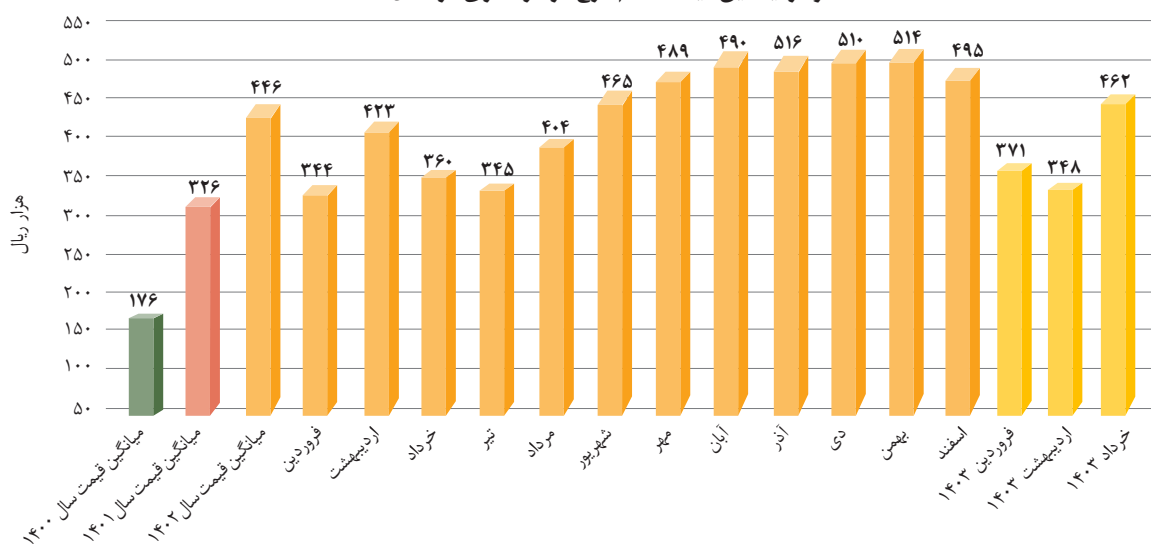
سال	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۴۰۲
تعداد واردات اجداد مرغ تخمگذار خط D (قطعه)	صفر	۱۱,۲۲۰	۱۱,۱۳۶	۹,۲۸۰	۱۱,۴۲۰
جمع کل جوجه‌ریزی مادر (قطعه) داخلی و وارداتی	۴۲۹,۲۳۳	۵۲۳,۸۴۰	۶۷۶,۸۶۰	۷۳۵,۳۰۵	۷۳۰,۴۰۲
جوجه‌ریزی انجام شده ی تجاری (میلیون قطعه)	۳۸,۴	۴۲,۹	۵۰,۲	۵۲,۸	۵۶,۱
میانگین قیمت جوجه یکروزه (ریال)	۳۴,۰۰۰	۷۴,۰۰۰	۱۴۰,۰۰۰	۲۱۶,۰۰۰	۲۲۳,۰۰۰
تولید تخم مرغ پرورش صنعتی (هزار تن)	۱۰۱۷	۱۰۵۰	۱,۱۵۳	۱,۲۸۰	۱,۳۵۰
نرخ میانگین فروش تخم مرغ در مرغداری (ریال)	۶۶۵۲۱	۱۲۰,۰۰۰	۱۷۷,۰۰۰	۳۲۷,۰۰۰	۴۴۷,۰۰۰
نرخ میانگین تخم مرغ برای مصرف‌کننده (ریال)	۸۱۲۱۰	۱۴۶۵۰۰	۱۷۷,۰۰۰	۳۲۷,۰۰۰	۴۴۷,۰۰۰
سرانه مصرف تخم مرغ (عدد در سال برای هر نفر)	۲۰۶	۲۰۸	۲۱۶	۲۱۹	۲۲۳

منبع: داده‌های کانون سراسری مرغ تخمگذار ایران

نمودار جوجه‌ریزی در واحدهای مرغ تخمگذار در سال ۱۴۰۲

نمودار میانگین قیمت تخم مرغ در مرغداری در سال ۱۴۰۲

۳-۸- روند عملکرد جوجه ریزی سویه های مختلف نژادی مرغ تخمگذار در واحدهای پرورشی فعال طی سال های ۱۴۰۰ لغایت ۱۴۰۲ در جداول شماره ۵ مندرج است.

جدول ۵- درصد سهم جوجه ریزی سویه های مختلف نژادی مرغ تخمگذار طی سال های ۱۴۰۰ لغایت ۱۴۰۲

سویه نژادی	HyLine	LSL	Bovanz	Shaver	supernick	H&N
سال						
۱۴۰۰	۲۷	۳۳/۸	۱۰/۸۵	۸/۷۷	۸/۸	۱۰/۶۷
۱۴۰۱	۲۲/۹	۴۶/۸	۱۰/۸۷	۵/۸	۷/۹۴	۵/۶
۱۴۰۲	۲۰	۴۷	۱۱	۶	۱۵	۱

۳-۹- تولید تخم مرغ:

آمارمقایسه ای تولید تخم مرغ صنعتی در سال های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ (هزار تن)

ماه	فروردین	اردیبهشت	خرداد	تیر	مرداد	شهریور	مهر	آبان	آذر	دی	بهمن	اسفند	جمع کل
سال													
۱۴۰۱	۸۷	۸۶	۸۵	۸۵	۸۹	۹۳	۹۴	۹۸	۱۰۱	۱۰۴	۱۰۴	۹۹	۱,۱۲۵
۱۴۰۲	۱۰۸	۱۰۹	۱۱۱	۱۱۱	۱۱۰	۱۰۸	۱۰۹	۱۱۰	۱۱۲	۱۱۴	۱۱۶	۱۱۵	۱,۳۳۳

تولید تخم ماکیان و روستایی در سال ۱۴۰۱ : حدود ۱۰۹ هزار تن

تولید تخم ماکیان و روستایی در سال ۱۴۰۲ : حدود ۱۱۰ هزار تن

از مجموع ۱,۴۴۳ هزار تن تخم مرغ صنعتی و تخم سایر ماکیان و تولید روستایی تولید شده در سال ۱۴۰۲، مقدار ۱۳۷ هزار تن آن صادر و بقیه در چرخه مصرف مستقیم خانوار و همچنین مصرف صنایع غذایی قرار گرفته که در صورت محاسبه جمعیت کشور با مبنای ۹۴ میلیون نفر (ایرانیان و اتباع)، سرانه مصرف هر نفر در سال ۱۴۰۲ (براساس هر عدد تخم مرغ به وزن متوسط ۶۲ گرم)، معادل ۲۲۳ عدد خواهد بود.

ایران در سال ۲۰۲۳ جایگاه ۵ منطقه آسیا و در رتبه ۹ تولید جهانی تخم مرغ در کنار کشور ترکیه قرار دارد و سرانه مصرف تخم مرغ ایران طی سال های ۱۳۸۴ لغایت ۱۴۰۲ به عدد و کیلوگرم (بر مبنای هر عدد ۶۲ گرم) به شرح جدول زیر می باشد:

جدول سرانه مصرف تخم مرغ ایران از سال ۱۳۸۴ تا ۱۴۰۲

سال	مصرف سرانه (عدد)	مصرف سرانه (کیلو گرم)
۱۳۸۴	۱۶۹	۱۰/۵
۱۳۸۵	۱۴۸	۹/۲
۱۳۸۶	۱۵۶	۹/۷
۱۳۸۷	۱۵۸	۹/۸
۱۳۸۸	۱۶۱	۱۰
۱۳۸۹	۱۶۱	۱۰
۱۳۹۰	۱۵۶	۹/۷
۱۳۹۱	۱۸۴	۱۱/۴
۱۳۹۲	۱۸۵	۱۱/۴
۱۳۹۳	۱۸۵	۱۱/۴
۱۳۹۴	۱۹۲	۱۱/۹
۱۳۹۵	۱۹۵	۱۲/۱
۱۳۹۶	۱۸۳	۱۱/۳
۱۳۹۷	۱۹۸	۱۲/۲
۱۳۹۸	۲۰۶	۱۲/۷
۱۳۹۹	۲۰۸	۱۲/۹
۱۴۰۰	۲۱۶	۱۳/۴
۱۴۰۱	۲۱۹	۱۳/۵
۱۴۰۲	۲۲۳	۱۳/۸

متأسفانه علیرغم رشد قابل توجه سرانه مصرف تخم مرغ از ۱۶۰ عدد سال ۱۳۸۸ به بیش از ۲۲۰ عدد در سال ۱۴۰۲ ناشی از فعالیت های بسیار قابل تقدیر ستاد کشوری ترویج مصرف تخم مرغ، ولی بدلائل مختلف فرهنگی، مصرف این پروتئین بسیار مغذی و کامل و از سویی ارزان در سبد غذایی خانوار به نسبت هدف گذاری حداقل ۲۵۰ عدد برای هر نفر در سال، همواره کم بوده و لزوم فرهنگ سازی برای روی آوردن بیشتر به مصرف چنین فرآورده مهم و ارزشمند غذایی از ضرورت های اجتناب ناپذیر جامعه جوان و در حال رشد ایران می باشد و بدیهی است که اصلاح الگوی مصرف آن بسیار ضروری است که در این زمینه آموزش و پرورش و وزارت بهداشت و همچنین متخصصین امور پزشکی و تغذیه کشور مهمترین نقش کلیدی را بعهده دارند.

علیرغم وجود پتانسیل بسیار بالای تولید تخم مرغ در کشور بعنوان نهمین کشور تولیدکننده تخم مرغ در جهان، مصرف آن بصورت کامل در خدمت تغذیه مستقیم خانوار بویژه در گروه های هدف همچون کودکان، نوجوانان، جوانان و زنان باردار و شیرده، و... کمتر از میزانی است که در توصیه های جهانی بعنوان یک غذای بسیار عملگرا در تأمین پروتئین روزانه بیان شده و پر واضح است که جایگاه مناسبی در صبحانه و یا سایر وعده های غذایی در سطح خانوار ندارد و لازم است برای اصلاح الگوی مصرف تخم مرغ اقدامات زیر صورت پذیرد:

ترویج فرهنگ مصرف تخم مرغ با ترویج غذاهایی که در فرهنگ استانهای مختلف ایران با تخم مرغ قابل تهیه بوده و باعث

گسترش تنوع غذایی کشور می شود، حمایت از تولید محصولات آماده به مصرف تخم مرغ که توسط صنایع غذایی مرتبط از مرحله تحقیق و توسعه گذشته و آماده عرضه به بازار است، عرضه بهداشتی ساندویچ تخم مرغ به اشکال متنوع و جذاب در بوفه های مدارس، برنامه تغذیه رایگان، اجرای برنامه های نمادین (عرضه ساندویچ تخم مرغ در مناسبت های خاص از جمله هفته سلامت، روز جهانی غذا، روز جهانی کودک و...)، وارد کردن تخم مرغ در برنامه غذایی مدارس شبانه روزی، مهدکودک ها و...، اجرای برنامه های آموزشی در مدارس (برگزاری مسابقات، تهیه مقاله، نقاشی، روزنامه دیواری، پوستر، و...)، برگزاری جلسات آموزشی برای والدین در مورد ارزش غذایی تخم مرغ و نقش آن در تغذیه کودکان و نوجوانان، برگزاری جشنواره های تخم مرغ در جمع خانوارها و سایر اقشار هدف، مسابقه آشپزی برای دانش آموزان و خانوارها، استفاده از توصیه های علمی متخصصین تغذیه و پزشکان و بسیاری از اقدامات ترویجی که الگوهای آن در ایران و جهان وجود دارد.

۳-۱۰- صادرات تخم مرغ: اصولاً یکی از اهداف عالی جمهوری اسلامی ایران علاوه بر تحقق خودکفایی، گسترش و توسعه محصولات غیرنفتی به اقصی نقاط دنیا و بویژه کشورهای همسایه خود می باشد و مزیت نسبی ایجاد شده در صادرات تخم مرغ و فراورده های آن می تواند در جهت حفظ شرایط تولید این محصولات و همچنین توسعه آن ها بنا بر ظرفیت موجود کشور و تحقق سرمایه گذاری های آینده، بسیار تاثیرگذار باشد ولی از سوی دیگر بدلیل عدم تحقق کامل شرایط عرضه تخم مرغ بصورت بسته بندی شده بهداشتی توسط شرکت های دارای نام تجاری معتبر که متعهد به حفظ ویژگی های سلامت، بهداشت و اقتصاد تولید و مصرف این محصولات در جامعه هستند و جایگاه برندها در صادرات تخم مرغ بخوبی دیده نشده است، همواره صادرات این اقلام به شکلی بدون برنامه و اهداف مشخص و غالباً به صورت پیلواری از سوی افرادی که تعهدات مشخصی را در عهده نداشته اند و صرفاً اهداف اقتصادی فردی را دنبال کرده اند صورت گرفته و در نتیجه باعث آسیب جدی به حقوق مصرف کنندگان و حتی تولیدکنندگان شده و موانع اجتناب ناپذیری را در مسیر صادرات مستمر و پایدار آن فراهم ساخته است. از سوی دیگر در اوقات مقرون بصرفه بودن صادرات، همواره تقاضا برای این امر بصورت فزاینده و قابل توجه بوده که در این موارد عمدتاً مصرف کننده داخلی را دچار چالش اساسی نموده و در زمان های غیر اقتصادی بودن این فعالیت متقاضیان صادرات با رفع تکلیف از خود و عدم پایبندی به هرگونه تعهدی به داخل و مشتریان خارجی علاوه بر ایجاد وجهه نامناسب از کشور، تولیدکنندگان تخم مرغ رابه زیان قابل توجه روبرو نموده اند و این امر حاکی از ضرورت تدبیر ویژه در جهت متعهد نمودن شرکت های مجاز به صادرات برای حفظ و توسعه این بازار از یکسو و رعایت حقوق مصرف کنندگان در زنجیره عرضه کلان کشور از سوی دیگر بر مبنای توانایی نامبردگان می باشد.

نکته قابل توجه دیگر اینکه بازارهای هدف عمده ایران بسرعت در حال خودکفایی هستند و پیش بینی می شود کشور عراق حداکثر تا ۳ سال آینده مشتری بالقوه است و اگر برای صادرات محصولات تخم مرغ (پودر و مایع پاستوریزه) تدبیر نشود، صادرات تخم مرغ داخل پوسته با چالش جدی مواجه خواهد شد.

آمار ماهیانه و مقاصد صادرات تخم مرغ ایران در سال ۱۴۰۲

کشور مقصد	ماه	افغانستان	امارات	بحرین	پاکستان	سوریه	عراق	عمان	قطر	کویت	ترکمنستان	جمع
فروردین	۳۵۰۲	۰	۰	۰	۰	۰	۱۷۲۳۳	۷۰۵	۴۱۱	۰	۰	۲۱۸۵۱
اردیبهشت	۳۴۴۰	۰	۰	۲۵	۰	۱۵۰	۷۰۵۵	۱۰۹۶	۴۶۰	۰	۱۵۰	۱۲۳۷۶
خرداد	۲۶۱۰	۰	۲۵	۰	۰	۰	۱۱۵۳۰	۱۳۱۳	۸۶۴	۰	۰	۱۶۳۴۲
تیر	۳۲۰۸	۰	۰	۰	۰	۰	۸۴۶۷	۱۲۳۶	۱۷۲۶	۰	۰	۱۴۶۳۷
مرداد	۳۹۸۹	۰	۰	۰	۷	۰	۶۲۸۶	۱۱۷۴	۱۲۸۸	۰	۰	۱۲۷۴۴
شهریور	۲۱۱۱	۰	۰	۲۵	۰	۱۲۵	۶۰۲۱	۱۴۶۰	۸۴۰	۰	۱۰۰	۱۰۶۸۲
مهر	۷۹۵	۰	۰	۰	۰	۰	۴۳۲۵	۰	۱۳۵	۰	۵۰	۵۳۰۵
آبان	۱۶۳۵	۰	۵۰	۰	۰	۲۵	۴۸۴۹	۰	۲۹۵	۰	۱۶۰	۷۰۱۴
آذر	۱۱۵۳	۰	۲۵	۰	۰	۰	۳۹۰۵	۰	۲۱۷	۰	۰	۵۳۰۰
دی	۴۴۰۸	۱۰۰	۰	۰	۱۱۵	۰	۶۸۵۴	۰	۸۵۹	۵۰	۳۰۰	۱۲۶۶۱
بهمن	۱۸۹۸	۳۰۰	۰	۰	۲۵	۰	۵۸۶۸	۰	۸۵۶	۱۵۰	۵۰	۹۱۴۷
اسفند	۲۵۰۲	۰	۰	۰	۰	۰	۵۷۵۳	۰	۳۷۰	۰	۲۲۵	۸۸۵۰
جمع کل	۳۱۲۵۱	۵۰۰	۵۰۰	۵۰	۱۴۷	۳۰۰	۸۸۱۲۱	۶۹۸۴	۸۳۲۱	۲۰۰	۱۰۳۵	۱۳۶۹۰۹
درصد	۲۳،۷۸	۰،۳۶	۰،۰۴	۰،۱۱	۰،۲۲	۰،۲۲	۶۴،۲۵	۵،۰۹	۶،۰۷	۰،۱۵	۰،۷۵	۱۰۰

منبع: وزارت جهاد کشاورزی

نمودار درصد صادرات تخم مرغ به مقاصد مختلف در سال ۱۴۰۲

